

Plan Odnowy Miejscowości Przedbórz

na lata 2009 - 2015

Przedbórz od strony Pilej. (Rysował z natury Waskowski).

Przedbórz, Styczeń 2009

Spis treści

I. Charakterystyka miasta

1. Położenie
2. Powiązania komunikacyjne
3. Ludność
4. Historia
5. Struktura przestrzenna

II. Inwentaryzacja zasobów służących odnowie

1. Zasoby przyrodnicze
2. Dziedzictwo kulturowe
3. Infrastruktura turystyczna
4. Infrastruktura społeczna
5. Infrastruktura techniczna
6. Gospodarka i rolnictwo
7. Kapitał społeczny i ludzki

III. Zadania polegające na poprawie sytuacji

IV. Ocena mocnych i słabych stron

V. Opis planowanych zadań inwestycyjnych w okresie najbliższych 7 lat

VI. System wdrażania

1. Zarządzanie
2. Instytucja wdrażająca Plan Odnowy Miejscowości Przedbórz

VII. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej

WSTĘP

Rozwój i odnowa obszarów wiejskich to jedno z kluczowych wyzwań, jakie stoją przed Polską w okresie integracji z Unią Europejską. Zasadniczym jej celem jest wzmocnienie działań służących zmniejszaniu istniejących dysproporcji i różnic w poziomie rozwoju obszarów wiejskich w stosunku do terenów miejskich.

Plan Odnowy Miejscowości jest jednym z najważniejszych elementów odnowy wsi, jej rozwoju oraz poprawy warunków pracy i życia mieszkańców. Sporządzenie i uchwalenie takiego dokumentu stanowi niezbędny warunek przy aplikowaniu o środki finansowe w ramach „Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013” działanie „Odnowa i rozwój wsi”, jak również stanowić będzie wytyczne dla władz Gminy Przedbórz przy opracowaniu kierunków rozwoju miejscowości.

Celem działania „Odnowa i rozwój wsi” jest poprawa jakości życia na obszarach wiejskich poprzez zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców wsi oraz promowanie obszarów wiejskich. Działanie umożliwi rozwój tożsamości społeczności wiejskiej, zachowanie dziedzictwa kulturowego i specyfiki obszarów wiejskich oraz wpłynie na wzrost ich atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej.

W ramach działania pomocą finansową zostaną objęte projekty dotyczące:

- budowy, przebudowy, remontu lub wyposażenia obiektów:
 1. pełniących funkcje publiczne, społeczno -kulturalne, rekreacyjne i sportowe,
 2. służących promocji obszarów wiejskich, w tym propagowaniu i zachowaniu dziedzictwa historycznego, tradycji, sztuki oraz kultury,
- kształtowania obszaru przestrzeni publicznej;
- budowy remontu lub przebudowy infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, sportowych lub społeczno - kulturalnych;
- zakupu obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie, w tym budynków będących zabytkami, z przeznaczeniem na cele publiczne;
- odnawiania, eksponowania lub konserwacji lokalnych pomników historycznych, budynków będących zabytkami lub miejsc pamięci;
- kultywowania tradycji społeczności lokalnej oraz tradycyjnych zawodów.

Niniejszy plan jest planem otwartym stwarzającym możliwość aktualizacji w zależności od potrzeb społecznych i uwarunkowań finansowych. Oznacza to, że mogą być dopisywane nowe zadania, a także to, że może zmienić się kolejność ich realizacji w zależności od uruchomienia i dostępu do funduszy UE.

Plan Odnowy Miejscowości Przedbórz to dokument, który przedstawia zintegrowane i kompleksowe działania będące realizacją strategii społeczno - gospodarczej miasta Przedbórz na lata 2009 – 2015. Plan Odnowy Miejscowości określa nie tylko ogólne cele (jak ma to miejsce przy tworzeniu strategii), lecz konkretne zadania, terminy ich realizacji oraz sposoby finansowania. Poszerza to możliwości inwestycyjne, umożliwia koncentrację inwestycji, a tym samym zwiększa szybkość ich realizacji, jednocześnie zmniejszając koszty.

Plan Rozwoju Lokalnego:

- przedstawia sytuację społeczno - ekonomiczną miasta Przedbórz,
- diagnozuje najważniejsze problemy/bariery oraz szanse rozwoju miasta,
- formułuje cele,
- zawiera opis, szacunkowy koszt oraz przewidywany termin podjęcia działań zmierzających do osiągnięcia rozwoju społecznego i gospodarczego.

W Planie oszacowane zostały także spodziewane efekty planowanych interwencji i ich wpływ na przebieg procesów rozwojowych, wskazano kierunki zaangażowania środków funduszy zewnętrznych oraz środków własnych gminy Przedbórz.

I. Charakterystyka miasta

1. Położenie

Miasto Przedbórz położone jest w województwie łódzkim, we wschodniej części powiatu radomszczańskiego. Miejscowość Przedbórz jest siedzibą gminy miejsko - wiejskiej. W latach 1975-1998 miasto położone było w województwie piotrkowskim.

Mapa 1: Położenie województwa łódzkiego

Gmina Przedbórz stanowi 13,16% powierzchni powiatu radomszczańskiego. Gęstość zaludnienia w gminie wynosi 40,4 mieszk./km², w tym: 20,2 kobiet/km² i 20,3 mężczyzn/km².

Mapa 2: Położenie powiatu radomszczańskiego w woj. łódzkim

Z gminą Przedbórz sąsiadują następujące gminy:

- [Aleksandrów](#) – od północy,
- [Fałków](#) – od wschodu,
- [Kluczewsko](#) – od południa,
- [Krasocin](#) – od wschodu,
- [Masłowice](#) – od zachodu,
- [Ręczno](#) – od zachodu i północy,
- [Słupia \(Konecka\)](#) – od wschodu,
- [Wielgomłynny](#) – od zachodu.

Na gminę Przedbórz składa się 1 miasto o tej samej nazwie i 59 wsi skupionych w 28 następujących sołectwach: [Borowa](#), [Brzostek](#), Chałupy, [Faliszew](#), [Gaj](#), [Góry Mokre](#), [Góry Suche](#), [Grobla](#), [Jabłonna](#), Józefów koło Gór Mokrych, Józefów Stary, [Kajetanów](#), [Kaleń](#), [Miejskie Pola](#), [Mojeszów](#), [Nosalewice](#), [Piskorzaniec](#), [Policzko](#), [Przyłanki](#), [Stara Wieś](#), [Taras](#), [Wojciechów](#), [Wola Przedborska](#), [Wygwizdów](#), [Wymysłów](#), [Zagacie](#), [Zuzowy](#), [Żeleźnica](#).

Mapa 3: Położenie gminy Przedbórz w powiecie radomszczańskim

Mapa 4: Gmina Przedbórz

Gmina Przedbórz zajmuje obszar 189,94 km², w tym:

- użytki rolne: 40%,
- użytki leśne: 53%,
- pozostałe grunty: 7%.

Samo miasto Przedbórz zajmuje powierzchnię 613 ha.

2. Powiązania komunikacyjne

Przez środek miasta przebiega droga krajowa o numerze 42. Droga łączy siedzibę gminy z miejscowościami: Radomsko i Końskie. Przez miasto przebiega też droga wojewódzka- 742.

Odległości między Przedborzem a wybranymi miastami są następujące:

- Warszawa - 180 km,

- Łódź - 90 km,
- Radomsko - 30 km,
- Piotrków Trybunalski - 50 km,
- Częstochowa - 80 km,
- Katowice - 180 km,
- Wrocław - 230 km,
- Bydgoszcz - 300 km,
- Kielce - 75 km,
- Włoszczowa - 30 km.

Mapa 5: Układ dróg

3. Ludność

Zasadniczy wpływ na kształt polityki społecznej w całym województwie łódzkim, a także w gminie i mieście Przedbórz będą miały procesy demograficzne, które uwiaryściły się i nasiliły w ostatnich latach. Do tych procesów zaliczamy:

- zmieniony model rodziny (małodzieństwo rodzin, samotne rodzicielstwo),
- opóźnianie wieku zawierania małżeństw i rodzenia pierwszego dziecka,
- wzrost liczby jednoosobowych gospodarstw domowych,
- ujemny przyrost naturalny,

- malejąca dzietność,
- wzrost przeciętnej długości życia – do 78,9 dla kobiet i 70,5 dla mężczyzn,
- migracje wewnętrzne i zagraniczne.

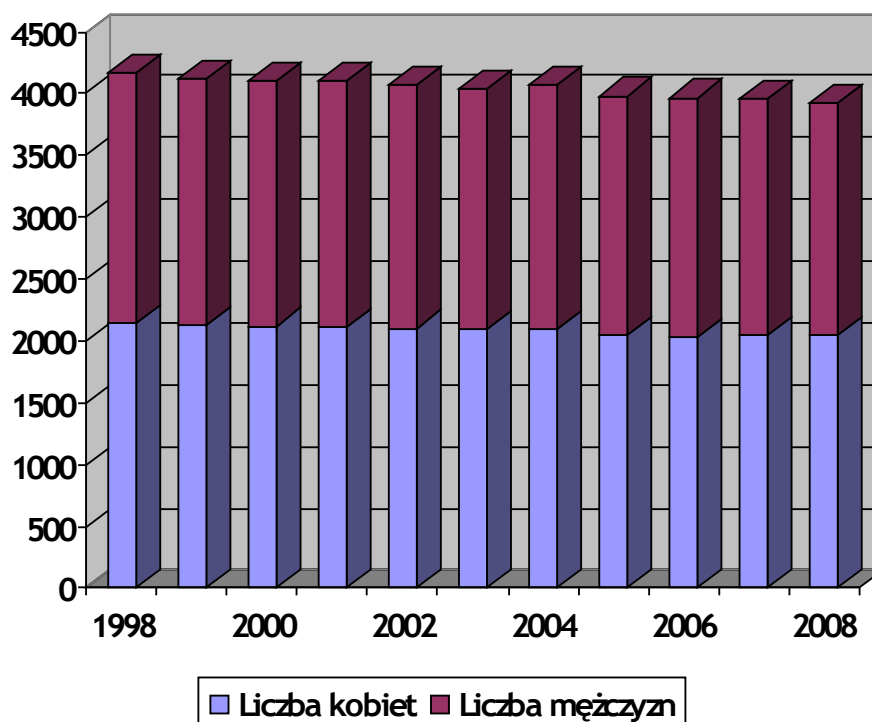
Liczba mieszkańców miejscowości Przedbórz w okresie od 1998 r. do 2008 r. przedstawiała się w następujący sposób:

Tabela 1. Ludność miejscowości Przedbórz w okresie od 1998 r. do 2008 r.

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Ludność ogółem	4272	4121	4049	4042	4024	3995	3974	3936	3966	3965	3921

Źródło: UM w Przedborzu

Wykres poniżej przedstawia graficznie zmianę liczby ludności w miejscowości Przedbórz. W dziesięcioleciu 1998 – 2008 liczba ludności w mieście zmniejszyła się o 351 osób. Spadek liczby mieszkańców był systematyczny.

Wykres 2. Liczba mężczyzn i kobiet miejscowości Przedbórz w okresie od 1998 r. do 2008 r.

Stosunek liczby kobiet do liczby mężczyzn w gminie w ciągu ostatnich lat wyniósł ok. 50%. Na przestrzeni lat 1995 -2005 liczba mężczyzn w gminie spadła o 143 osoby, a liczba kobiet o 98 osób.

4. Historia

Pierwsza wzmianka o Przedborzu pochodzi z roku 1136 (bulla gnieźnieńska). Swoją lokalizację miejscowość zawdzięcza położeniu u przeprawy przez Pilicę, przy ruchliwym szlaku handlowym. Do obrony przeprawy wybudowano pierwotnie gród drewniany, a w czasach Kazimierza Wielkiego zamek murowany o charakterze mieszkalno- obronnym. Temu też władcy miasto zawdzięcza największy rozkwit i późniejszą pozycję. Król, oprócz wspomnianego zamku, wybudował murowaną, istniejącą do dnia dzisiejszego wieżę kościoła parafialnego. W roku 1370 nadał też Przedborzowi prawa miejskie.

Kolejnym władcą zasłużonym dla Przedborza był Władysław Jagiełło. W roku 1405, po groźnym pożarze Przedborza, nadał on mu prawa miejskie magdeburskie, zrównując w tym względzie z Chęcinami.

W XV i XVI wieku słynne w skali kraju były przedborskie, wielodniowe targi i jarmarki. Kres harmonijnemu rozwojowi miasta przyniósł potop szwedzki w roku 1655 (spaliła się wtedy niemal całkowicie zabudowa miejska, a znacznemu uszkodzeniu uległy zabudowania zamkowe). Niestety z perspektywy czasu okazało się, że zarówno zamek jak i miasto nigdy nie odzyskały już swego dawnego znaczenia i świetności. Poważniejsza próba odbudowy znaczenia miasta miała miejsce na początku XIX wieku, kiedy to staraniem Wojciecha Langego powstała w Przedborzu jedna z nowocześniejszych w Królestwie Kongresowym fabryka sukna. Liczne powodzie pustoszące teren miasta oraz błędne decyzje kolejnych właścicieli spowodowały jednak, że stolicą polskiego przemysłu włókienniczego stała się Łódź, a nie Przedbórz (pomimo zdecydowanie korzystniejszego położenia nad dużą rzeką).

Lata 1939 - 1945 były okresem niezwykle tragicznym w dziejach nadpilickiego miasteczka. Straciło ono ponad 50% mieszkańców oraz niemal wszystkie zabytki.

5. Struktura przestrzenna

Przedbórz to miasto w województwie łódzkim, w powiecie radomszczańskim, w gminie Przedbórz, malowniczo położone nad rzeką Pilicą, na 124 km jej biegu, u podnóża Pasma Przedborsko – Małogoskiego (na terenie gminy znajduje się najwyższe wzniesienie województwa łódzkiego góra Fajna Ryba – 347 m n.p.m.).

Swoją lokalizację miejscowość zawdzięcza położeniu u przeprawy przez Pilicę, przy ruchliwym szlaku handlowym. Do obrony przeprawy wybudowano pierwotnie gród drewniany, a w czasach Kazimierza Wielkiego zamek murowany o charakterze mieszkalno -obronnym. Temu też władcy miasto zawdzięcza największy rozkwit i późniejszą pozycję. Król - budowniczy, oprócz wspomnianego zamku wybudował murowaną, istniejącą do dnia dzisiejszego wieżę kościoła parafialnego. W roku 1370 nadał też Przedborzowi prawa miejskie (akt lokacyjny zaginął). W tymże samym roku w trakcie polowania w ogromnych borach rozciągających się wokół miasta (stąd wielu badaczy wywodzi nazwę

grodu - "przed borem") w okolicy wsi Żelazne Nogi (dzisiejsza Żeleźnica) monarcha uległ wypadkowi, który w ciągu niewielu tygodni spowodował jego zgon. Wydarzenie to upamiętnia pomnik, ufundowany w roku 2001 przez Zespół Nadpilicznych Parków Krajobrazowych, a zlokalizowany nieopodal żeleźnickiego kościoła.

Panorama miasteczka roztacza się po obydwu brzegach rzeki Pilicy. Jednak najlepiej zachowanym zabytkiem miasta i jak również najbardziej widocznym, jest kościół Św. Aleksego znajdujący się na wzgórzu nieopodal rynku miejskiego, który został zbudowany w r. 1278 natomiast kaplice zostały później przybudowane. Fundatorem kościoła był Bolesław Wstydlivy, a budowniczym Jacek Sadykierz. Kościół był wielokrotnie przebudowywany. Pierwotnie gotycki, obecnie o wystroju barokowym, z cudownym obrazem Matki Boskiej Serdecznej z 1618 roku w barokowym ołtarzu z I poł. XVII w. Kościół parafialny w Przedborzu w ciągu dziejów uległ zniszczeniom razem z miastem.

Ratusz miejski - wybudowany w latach 1826-1830 reprezentuje styl późnoklasycystyczny. Murowany, piętrowy budynek był w swej historii siedzibą magistratu, szkoły, Urzędu Miasta. Obecnie funkcjonują w nim Rada Miejska, burmistrz miasta, USC, Referat Inwestycji, Rolnictwa i Ochrony Środowiska oraz Biblioteka Publiczna. Na zachodniej ścianie budynku widoczna jest tablica pamiątkowa, wmurowana w roku 1973, upamiętniająca 550 rocznicę nadania w Przedborzu praw miejskich Łodzi. Rynek miejski - dzisiejsza zabudowa rynku stanowi zaledwie ślad dawnej świetności. Do II wojny światowej istniały w Przedborzu dwa rynki, tzw. duży i mały. Zostały one niemal całkowicie zniszczone już w pierwszych dniach września 1939 roku. Ocalała tylko pierzeja wschodnia oraz narożny budynek z podcieniami, położony u wylotu ulicy Warszawskiej (dawna siedziba Muzeum Ludowego). Wśród ocalałej zabudowy dominują kamienice z XVIII i XIX wieku. W roku 2002 nawierzchnia rynku (dawniej królowały tu niepodzielnie tzw. „kocie łby”) została gruntownie wyremontowana (kostka brukowa, stylowe latarnie, gazony na kwiaty). W rok później rynek wzbogacił się o pokrytą gontem, drewnianą studnię, wybudowaną w miejscu istniejącej tu od roku 1841 studni miejskiej.

Rynek -znajdujący się w centrum miasta kiedyś był brukowany, czworokątny na wzór petersburski. Znajduje się przy nim kilka kamieniczek z kompleksem piwnic kolebkowych z XVII i XVIII w., w tym jedna z podcieniami, która pozostała po pożarze w 1939 roku. Miało w niej siedzibę Społeczne Muzeum Ludowe. W czasie II wojny światowej Rynek został niemal całkowicie zniszczony. Zniszczeniu uległy sukiennice, które ciągnęły się od dzisiejszej ul. Warszawskiej aż prawie do miejsca, gdzie dziś znajduje się Restauracja Parkowa. Obecnie Rynek jest zmodernizowany, położona została kostka brukowa. Część bruku pozostała, została odbudowana studnia.

Zmierzając dalej w stronę rzeki Pilicy natrafimy na ruiny zamku Kazimierza Wielkiego, które w chwili obecnej są mało widoczne ponieważ teren, na którym znajdował się zamek jest zabudowany ówczesnymi domami.

Głównym szlakiem komunikacyjnym przebiegającym przez miasto jest droga nr 42, łącząca Radomsko i Końskie. Właśnie przy tej drodze skupiona jest w większości mała działalność gospodarcza.

Mapa 6. Plan Miasta Przedborza.

- Legenda:

1. Ratusz klasycystyczny z i poł. XIX w. (siedziba władz miasta, Urzędu Stanu Cywilnego oraz Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Marii Konopnickiej)
2. Kościół św. Aleksego
3. Relikt zamku Kazimierza Wielkiego
4. Muzeum Ludowe Ziemi Przedborskiej
5. Pomnik Józefa Piłsudskiego
6. Park miejski z pomnikiem Tadeusza Kościuszki
7. Kapliczka św. Jana Chrzciciela na błoniach
8. Cmentarz rzymskokatolicki
9. Cmentarz żydowski z XVIII w.
10. Zalew
11. Majowa góra
12. Urząd Miasta i Gminy
13. Miejski Dom Kultury
14. Przystanek główny PKS
15. Bank spółdzielczy

16. Bank PK
17. Poczta
18. Policja
19. Remiza Ochotniczej Straży Pożarnej
20. Przychodnia publiczna, zakład pielęgnacyjny - opiekuńczy i pogotowie ratunkowe
21. Przychodnia niepubliczna "Medicus"
22. Przedszkole
23. Schronisko młodzieżowe PTSM
24. Zespół Szkolno - Gimnazjalny z halą sportowo -widowiskową
25. Zasadnicza Szkoła Zawodowa Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych
26. Dyrekcja Przedborskiego Parku Krajobrazowego
27. Nadleśnictwo Przedbórz
28. Zakład Usług Komunalnych
29. Restauracja "Parkowa" z pokojami noclegowymi
30. Dom weselny "Venus" z pokojami noclegowymi
31. Restauracja "Oberża"
32. Plac targowy (targ odbywa się w każdy wtorek od rana do południa)
33. Stacja benzynowa PKN Orlen
34. Stacja benzynowa Lotos, myjnia samochodowa, stacja obsługi pojazdów
35. Stacja LPG
- 36, 37, 38. Przystanki PKS

II. Inwentaryzacja zasobów służących odnowie

1. Zasoby przyrodnicze

Gmina Przedbórz pod względem geograficznym położona jest na Wyżynie Przedborskiej. Na terenie gminy znajduje się najwyższe wzniesienie województwa łódzkiego: Fajna Ryba - 347 m n.p.m. Przez miasto Przedbórz przepływa rzeka Pilica, dzieląca miasto na dwie części.

Prawdziwym bogactwem Ziemi Przedborskiej są lasy, zajmujące ok. 53% jej powierzchni. W 1988 roku dla ochrony unikatowych walorów naturalnych gminy utworzono Przedborski Park Krajobrazowy który aktualnie obejmuje swym zasięgiem tereny położone na obszarze województw świętokrzyskiego i łódzkiego. Park zajmuje 16.640 ha (dodatkowe 14.940 ha stanowi tzw. Przedborski Obszar Chronionego Krajobrazu). Na jego terenie znajdują się 33 pomniki przyrody w postaci pojedynczych drzew lub ich skupisk oraz głaz narzutowy a flora i fauna Parku cechuje się dużym bogactwem gatunkowym i różnorodnością.

Na terenie Parku w obrębie gminy Przedbórz znajdują się dwa rezerваты przyrody:

- "Czarna Różga" - o pow. 185,60 ha – mozaika naturalnych zespołów leśnych,

- "Piskorzeniec" - o pow. 409,19 ha – torfowiska niskie, przejściowe i wysokie z reliktową florą i fauną.

Mapa 7: Rezerваты Przyrody

2. Dziedzictwo kulturowe

Zabytki

Na terenie miasta Przedbórz warto zwiedzić:

- Kościół Św. Aleksego,
- Ratusz Miejski,
- Kamieniczki (z XIX w.),
- Cmentarz parafialny - znajduje się między ul. Cmentarną a Krakowską,
- Cmentarz żydowski - jeden ze starszych cmentarzy w Polsce, pochodzący w XVI w.
- Rynek miejski,
- Pomnik Marszałka Józefa Piłsudskiego – znajduje się po zachodniej stronie Pilicy, pierwszy pomnik wybudowany został przez społeczeństwo miasta 17 października 1917 roku lecz w czasie wojny został całkowicie zniszczony; na jego miejsce wybudowano nowy w latach 90 –tych,
- Pomnik Partyzantów Ziemi Przedborskiej - uroczyste odsłonięcie odbyło się w Dniu Zwycięstwa, 9 maja 1975 roku,
- Muzeum Ludowe Ziemi Przedborskiej,

- Pozostałości Zamku Kazimierzowskiego – do dnia dzisiejszego ocalał niewielki fragment rozwidlającego się muru przy ul. Podzamcze.

Kościół Św. Aleksego

Kościół Św. Aleksego

Historia kościoła sięga roku 1278, przy czym najstarsze istniejące do dnia dzisiejszego fragmenty (wieża kościelna) pochodzą z roku 1341. Wybudowany w stylu gotyckim, po wielokrotnych przebudowach, w dniu dzisiejszym kościół reprezentuje styl barokowy. Do nawy głównej w latach 1640-95 dobudowano kaplice boczne. Nad wejściem do kaplicy południowej wyeksponowany jest cenny obraz przedstawiający Marię Magdalenę- autorstwa d'Albaniego z XVI wieku. Przy głównym wejściu kościoła wmurowana jest kuna - żelazna obroża zakładana na szyję skazanym za nieobyczajność.

Ratusz Miejski

Ratusz Miejski w Przedborzu pochodzi z lat 1820-1826. Zbudowany jest w stylu klasycystycznym. Na jego bocznej ścianie znajduje się tablica upamiętniająca nadanie praw miejskich Łodzi. Obecnie jest to siedziba Urzędu Miasta.

Kapliczki w Przedborzu

Ciekawostką miasta jest unikatowy zespół XVIII wiecznych kapliczek, zwanych cholerycznymi, wybudowanych przed laty dla ochrony mieszkańców Przedborza przed częstymi epidemiami cholery. Są one zlokalizowane m.in. przy ulicy Kieleckiej, Cmentarnej, Koneckiej, Częstochowskiej, Ogrodowej, Podzamcze.

Rynek miejski

Dzisiejsza zabudowa rynku stanowi zaledwie ślad dawnej świetności. Dawniej istniały w Przedborzu dwa rynki, tzw. duży i mały. Zostały one niemal całkowicie zniszczone już w pierwszych dniach września 1939 roku. Ocalała tylko pierzeja wschodnia oraz narożny budynek z podcieniami, położony u wylotu ulicy Warszawskiej (dawna siedziba Muzeum Ludowego). Wśród ocalałej zabudowy dominują kamienice z XVIII i XIX wieku. W roku 2002 nawierzchnia rynku została gruntownie wyremontowana. W rok później rynek wzbogacił się o drewnianą studnię, wybudowaną w miejscu istniejącej tu od roku 1841 studni miejskiej.

Pozostałości zamku w Przedborzu

Średniowieczny zamek w Przedborzu został wzniesiony w XIV wieku, w czasach króla Kazimierza Wielkiego. Jego pozostałości znajdują się w centralnej części miasta, w pobliżu Pilicy. Przedborski

zamek powstał prawdopodobnie w miejscu wczesnośredniowiecznego drewnianego grodu, wzmiankowanego po raz pierwszy w dokumencie z 1239 r. Podstawową funkcją zamku była obrona przeprawy przez Pilicę oraz biegnącego tutaj szlaku handlowego. Teren zamkowy zajmował ok. 0.6 hektara i ograniczony był dzisiejszymi ulicami: Konecką, Podzamcze i Mostową. Zamek został rozbudowany przez Władysława Jagiełłę. W 1656 roku podczas potopu szwedzkiego został rozgrabiony i spalony przez wojska szwedzkie. Ostatecznie opuszczony w 1765 roku popadał w ruinę. Badania archeologiczne prowadzone w roku 1978 pozwoliły na odtworzenie pełnego przebiegu murów zamkowych. Do dnia dzisiejszego zachowały się: fragment muru z bramą i przyporą przy ulicy Koneckiej, szczątki muru obwodowego oraz fragmenty fundamentów i piwnic zamkowych znajdujące się na i pod prywatnymi posesjami, które wzniesiono na terenie zamczyska. Te ostatnie są niedostępne dla zwiedzających.

Muzeum Ludowe Ziemi Przedborskiej

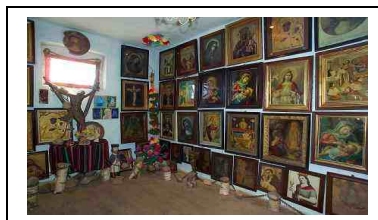
To niewielkie muzeum powstało w Przedborzu w latach 80-tych XX wieku. Ma charakter mini skansenu i jest jednym z piękniejszych małych placówek muzealnych w Polsce. Muzeum funkcjonuje w budynku XVII - wiecznej karczmy. Placówka dysponuje bogatymi zbiorami etnograficznymi, historycznymi oraz eksponowanymi od niedawna zbiorami judaików. Muzeum dysponuje także bardzo bogatą ofertą wydawniczą (foldery, widokówki, mapki).

Muzeum przedstawia ciekawe ekspozycje, między innymi:

- podwórze wiejskie z wystawą dawnych narzędzi rolniczych, kapliczką, studnią z żurawiem,
- kuźnia, warsztat bednarski, kołodziejski, wyposażone w tradycyjne narzędzia,

- sala prezentująca bogatą historię Przedborza i okolicznych wiosek z dużą kolekcją ludowych rzeźb, fotografii z chat wiejskich ze strzechami słomianymi oraz unikalnych dokumentów i interesującą wystawę przyrodniczą,
- bunkier partyzancki wzbudzający szczególne zainteresowanie zwiedzających,
- urokliwa galeria obrazów sakralnych pochodzących z dawnych wiejskich chat na terenie Ziemi Przedborskiej.

3. Infrastruktura turystyczna

W gminie działa punkt informacji turystycznej przy Urzędzie Miasta w Przedborzu

Przez teren gminy Przedbórz przechodzą następujące szlaki turystyczne:

- Szlak rzeki Pilicy – znakowany kolorem niebieskim, o długości 121 km,
- Szlak po Przedborskim Parku Krajobrazowym – znakowany kolorem zielonym, o długości 23 km.

Od siedziby gminy rozpoczyna się wiele tras rowerowych (nieformalnych):

- Przedbórz – Góry Mokre – Oleszno – Wólka – Przedbórz – około 56 km (kompleks leśny Czarna Różga, kościół parafialny w Żeleźnicy i Olesznie, rezerwat Oleszno, dwory w Pilczycy i Rudzie Pilczyckiej),
- Przedbórz – torfowisko Piskorzeniec – Józefów – Przedbórz – około 35 km (rezerwat Piskorzeniec, Góra Fajna Ryba – 347 m n.p.m.),
- Przedbórz – Wymysłów – Rączki – Dobromierz – Góry Mokre – Przedbórz – około 26 km (ruiny dworku w Rączkach, aleja lipowa w Dobromierzu, rezerwat przyrody Bukowa Góra i Murawy Dobromierskie),
- Przedbórz – Wielgomłyny – Krzętów – Łapczyzna Wola – Stanowiska – Przedbórz około 38 km (dwór w Sokolej Górze, klasztor Paulinów i kościół z XV wieku, ruiny zboru ariańskiego z XVII wieku w Łapczywej Woli, kościół w Stanowiskach z XIV wieku),
- Przedbórz – Bąkowa Góra – Majkowice – Przedbórz – 35 km (ruiny zamku, dwór i kościół w Bąkowej Górze, rezerwat „Las Jawora”, ruiny zamku z XVI wieku w Majkowicach),
- Przedbórz – Reczków – Skotniki – Diabla Góra – Przedbórz – około 45 km (dworek i folwark w Reczkowie, kościół i dwór z XVI wieku w Skotnikach, rezerwat krajobrazowy „Diabla Góra”),
- Przedbórz – Strzelce Małe – Kraszewice – Góra Chełmo – Zagórze – Wielgomłyny – Przedbórz – około 29 km (rezerwat krajobrazowy „Chełmo” – ślady grodziska z IX wieku, klasztor i kościół w Wielgomłynach).

Atrakcją turystyczną gminy stanowi także trasa kajakowa o długości ok. 25 km (Maluszyn -Bobrowniki – Krzętów – Chałupy – Łączkowice – Przedbórz) z możliwością biwakowania na terenach przylegających do Pilicy.

Ponadto do dyspozycji turystów jest:

- Trasa samochodowa: Przedbórz – Wojciechów – Piskorzeniec – Ruda Pilczycka – Lasocin – Oleszno – Kluczewsko – Stanowiska – Łapczyzna Wola – Dobromierz – Przedbórz około 75km (ruiny XIX-wiecznego pałacu Niemojewskich w Lasocinie, wczesnobarokowy kościół w Lesznie, XIX-wieczna powozownia w Kluczewsku, ruiny zboru ariańskiego z XVII wieku w Łapczywej Woli),
- Ścieżka przyrodniczo – historyczna im. prof. dr hab. Jakuba Mowszowicza w Przedborzu
Ścieżka składa się z 8 przystanków i liczy około 5km.
Następujące przystanki to: Majowa Góra (233m n.p.m.), Pomnik Marszałka J. Piłsudskiego przy ul. Częstochowskiej, Zalew przy ul. Turystycznej, Kapliczka pożegnalna z 1862 r. przy ul.

Częstochowskiej, Wydma nad zalewem, Dolina Pilicy i cmentarz żydowski, Park miejski przy ul. Trytwa z pomnikiem Tadeusza Kościuszki.

Bazę gastronomiczną tworzą: Restauracja „Parkowa”, Oberża, Drink Bar, Pub „Planeta”, Pub „Safari”, Pijalnie Piwa, ZIN – BAR.

Baza noclegowa gminy Przedbórz jest raczej skromna i obejmuje:

- Schronisko Młodzieżowe – Przedbórz,
- gospodarstwa agroturystyczne.

Na terenie gminy Przedbórz powstaje Ośrodek Szkoleniowy DOJO z pomocą Polskiego Związku Karate Tradycyjnego.

Celem inwestycji jest stworzenie unikalnego - w skali europejskiej - ośrodka do szkolenia japońskich sportów i sztuk walki oraz propagowanie kultury japońskiej dla współczesnych Europejczyków.

Ośrodek będzie stanowił optymalne logistyczne i organizacyjne zaplecze dla całego szeregu stałych, a rozproszonych dotychczas w całej Polsce, imprez ogólnokrajowych i międzynarodowych, szkoleń i seminariów z udziałem największych japońskich mistrzów karate tradycyjnego. Ośrodek będzie kompleksem sportowo-noclegowym, o nieco rozproszonej zabudowie, wzorowanej na architekturze japońskiej, z wyraźnie wydzielonymi częściami: noclegową, gastronomiczną i treningową. Powstający budynek DOJO będzie największym obiektem na terenie ośrodka szkoleniowego, składający się z dwóch sal do ćwiczeń oraz zaplecza socjalno – administracyjnego.

Na terenie kompleksu będzie znajdować się m.in. 16 budynków noclegowych, budynek odnowy biologicznej, budynek siłowni, budynek stołówki.

Ośrodek swoim charakterem odbiegać będzie od powszechnie przyjętego wizerunku ośrodków sportowych. Oprócz prowadzenia treningów sportowych, będzie możliwe organizowanie zajęć przybliżających inne formy kultury japońskiej (kaligrafia, origami, ikebana, bonsai, poezja haiku) oraz prowadzenie działalności wystawienniczej. Zwolennikiem pomysłu budowy wielofunkcyjnego ośrodka jest wybitny japoński twórca Ojin Tsutomu Yoshida, który będzie w tym miejscu realizować swoje artystyczne zamierzenia, w formie wystaw i performance. Architektura i ergonomia budynków Ośrodka będzie dostosowana do zwyczajów panujących w kulturze japońskiej, stworzy warunki do skupienia się i koncentracji, umożliwi przestrzeganie etykiety japońskiej. Cały obiekt wpisze się w malowniczy krajobraz, zachowując wyjątkowe walory tego miejsca. Ukształtowanie terenu Ośrodka pozwoli na wytyczenie ścieżek rowerowych i wydzielenie części przeznaczonej do uprawiania jazdy konnej oraz japońskiej sztuki łucznictwa konnego yabusame.

Powstanie Ośrodka Japońskich Sztuk Walki na terenie gminy Przedbórz z pewnością przyczyni się do podniesienia atrakcyjności turystycznej miasta i gminy Przedbórz, oraz przyczyni się do rozwoju handlu i usług.

Agroturystyka

Gmina Przedbórz została zakwalifikowana jako posiadająca duże walory do rozwoju agroturystyki. Stały rozwój agroturystyki w gminie może być zagwarantowany jedynie poprzez tworzenie i

promowanie popytu rynkowego na określone produkty agroturystyczne. Gmina Przedbórz posiada duże możliwości uzyskiwania dochodów z prowadzenia działalności turystycznej (agroturystycznej). Aby te dochody systematycznie uzyskiwać i powiększać gmina powinna starać się pozyskiwać jak najwięcej turystów krajowych i zagranicznych.

Aby pozyskać jak największą liczbę turystów i tym samym zwiększyć dochody z turystyki w gminie należy podjąć następujące działania:

- dostosowanie produktów turystycznych do potrzeb rynku,
- ukazanie specyfiki i tożsamości regionalnej oferującej odpowiedni i atrakcyjny produkt turystyczny,
- rozwój i modernizację infrastruktury turystycznej i uzupełniającą o zróżnicowanym standardzie, dostosowanej do produktów wiodących,
- stworzenie odpowiedniego systemu promocji i dystrybucji produktu turystycznego regionu,
- zorganizowanie zintegrowanej sieci informacji turystycznej i rezerwacji,
- wskazanie priorytetowych przedsięwzięć i inwestycji wraz z czasem ich realizacji w gospodarce turystycznej obszaru,
- umożliwienie podnoszenia kwalifikacji pracownikom zatrudnionym w gospodarce turystycznej regionu.

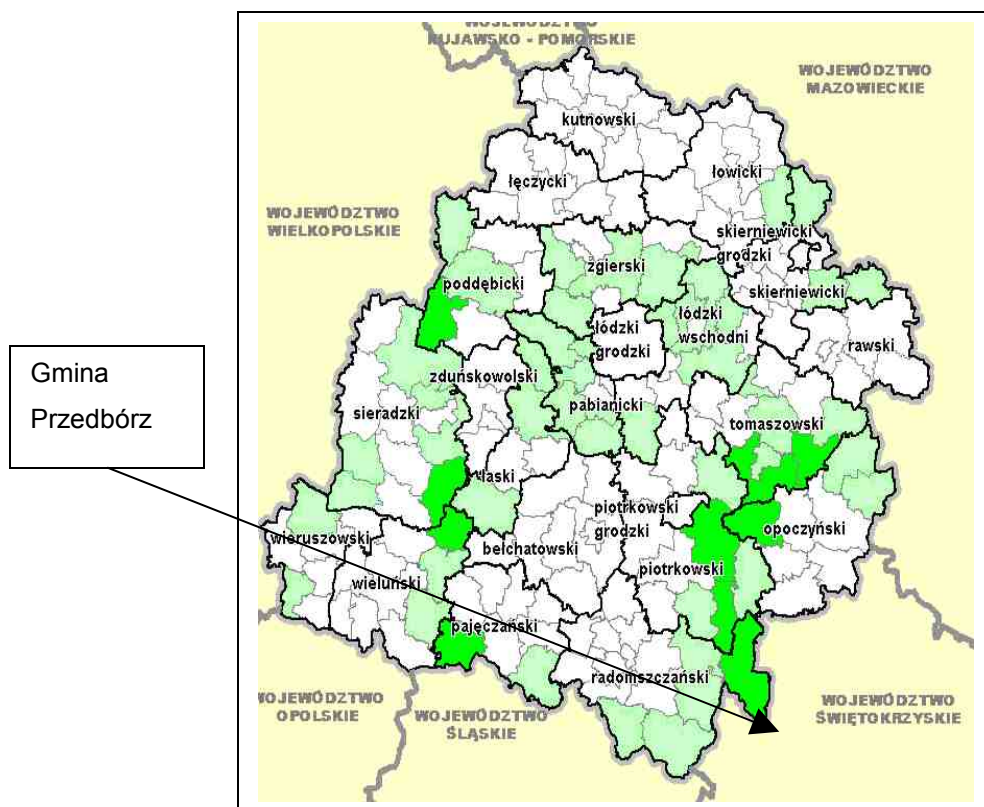
Organizatorzy turystyki i planiści widzą wiele zagrożeń rozwoju turystyki w regionie. Najważniejszymi z nich wydają się być:

- brak kapitału inwestycyjnego do realizacji podstawowej i uzupełniającej bazy turystycznej,
- brak jednolitego produktu turystycznego,
- brak łączu komputerowych służących informacji i rezerwacji,
- niedostateczne przygotowanie kadry obsługującej turystów,
- niedostateczna ilość i jakość materiałów promocyjnych.

W Polsce rozwija się agroturystyka nie ograniczająca się tylko do gospodarstwa rolnego, lecz wszechstronnie wykorzystująca warunki krajobrazowe, kulturowe i infrastrukturalne regionu (np. zwiedzanie obiektów historycznych, uczestnictwo w imprezach kulturalnych itp.).

Właściciele gospodarstw rolnych, aby uzyskać jak największe obroty w agroturystyce, dbają o otoczenie, inwestują w ochronę przyrody (oznakowania drzewostanu, wyznaczanie ścieżek rowerowych, do wędrówek pieszych, estetyczne pojemniki na odpadki itp.), zabytkowe budynki i miejsca historyczne. Utrzymywana jest tradycja i zwyczaje poszczególnych regionów. Agroturystyka jest coraz popularniejszą formą wypoczynku. Stanowi szansę przełamania kryzysu na obszarach wiejskich, zróżnicowania działalności i pozyskania dodatkowych środków finansowych. Najczęściej oferowane są noclegi lub noclegi z wyżywieniem, ale także coraz częściej można skorzystać z porad w zakresie ziołolecznictwa, spróbować wielu smakołyków z regionalnych kuchni oraz przetworów

bezpośrednio wytwarzanych w gospodarstwach, jak i innych atrakcji np. przejażdżek konnych lub bryczką.

Mapa 8. Gminy o predyspozycjach do rozwoju agroturystyki.

Rola agroturystyki w aktywizacji społeczno - gospodarczej wsi ma coraz większe znaczenie, zwłaszcza w regionach turystycznie atrakcyjnych pod względem walorów przyrodniczych, krajobrazowych, środowiskowych i zabytków, a więc takich jak region radomszczański.

Agroturystyka pozwala na wykorzystanie istniejących zasobów mieszkaniowych, zagospodarowanie bezpośrednio w gospodarstwie produkowanej żywności, przy jednoczesnym podnoszeniu poziomu kultury, znajomości języków, infrastruktury otoczenia, ochrony zabytków i środowiska oraz walorów przyrodniczo- krajobrazowych itp.

W celu rozwoju agroturystyki niezbędne są szkolenia dla osób chcących rozpocząć taką działalność oraz ciągła promocja regionu.

4. Infrastruktura społeczna

a) Infrastruktura edukacyjna

Na terenie miasta funkcjonują:

- Samorządowe Przedszkole w Przedborzu,
- Zespół Szkolno – Gimnazjalny w Przedborzu (szkoła podstawowa i gimnazjum),
- Publiczny Zespół Placówek Oświatowych w Przedborzu (Bursa Szkolna i Schronisko Młodzieżowe),
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa Centrum Kształcenia Zawodowego w Przedborzu Oddział Terenowy
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Przedborzu.

Samorządowe Przedszkole w Przedborzu

Samorządowe Przedszkole w Przedborzu

Przedszkole Nr 1 przy ul. Mostowej 37 B w Przedborzu zostało oddane do użytku publicznego w 1986 roku.

Do przedszkola uczęszczają dzieci od 3 do 6 lat. Zajęcia w przedszkolu prowadzone są przez wykwalifikowaną kadrę w oparciu o innowacje pedagogiczne, współpracę z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, opiekę psychologa i logopedy.

Oprócz zajęć dydaktycznych i zabaw tematycznych przedszkole prowadzi szeroką gamę zajęć dodatkowych: zajęcia umuzykalniające, taniec towarzyski, zajęcia logopedyczne, gimnastykę korekcyjną, rozwijanie zdolności teatralnych, plastycznych, udział w przedstawieniach teatralnych. Przedszkole składające się z 2 oddziałów, posiada 50 miejsc. W 2005 roku wszystkie miejsca zostały wykorzystane, do przedszkola uczęszczało 50 dzieci.

Zespół Szkolno – Gimnazjalny w Przedborzu

Budynek Zespołu Szkół w Przedborzu obejmuje 32 sale lekcyjne, w tym 2 pracownie informatyczne, 1 salę gimnastyczną i 1 pełno -wymiarową halę sportową, bibliotekę, czytelnię, świetlice, szatnie i stołówkę. Na Zespół Szkół w Przedborzu składa się szkoła podstawowa oraz gimnazjum.

Zespół Szkolno – Gimnazjalny w Przedborzu

Uczniowie szkoły podstawowej uczą się języka angielskiego od klasy I, informatyki od klasy V oraz rozwijają swoje zainteresowania w następujących kołach: teatralnym, plastycznym, muzycznym, informatycznym, instrumentalnym. W gimnazjum również prowadzone są dodatkowe zajęcia pozalekcyjne: geograficzne, biologiczne, plastyczne, informatyczne.

W Szkole działa też Szkolny Klub Sportowy. Szkoła promuje osiągnięcia własne i uczniów podczas konkursów, festynów szkolnych, w gazetce szkolnej „Co słychać”, prowadzi otwarte spotkania z rodzicami podczas wieczorów, zebrań, uroczystości klasowych i szkolnych. Prowadzona jest także w szkole działalność charytatywna na rzecz dzieci niepełnosprawnych oraz pomoc materialna dla dzieci biednych i z rodzin patologicznych.

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Przedborzu

Na Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Przedborzu składa się Liceum Ogólnokształcące, Liceum Profilowane, Liceum Uzupełniające dla dorosłych, Szkoła Policealna dla dorosłych i Technikum Rolnicze. Liceum posiada 10 oddziałów i 17 pomieszczeń. Jest wyposażone w salę gimnastyczną, siłownię, multimedialną salę konferencyjną oraz dwie pracownie komputerowe. W 2005 roku w liceum uczyło się 316 osób.

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Centrum Kształcenia Zawodowego w Przedborzu Oddział Terenowy

Niepubliczna Szkoła w Przedborzu

Niepubliczna Szkoła w Przedborzu prowadzona jest przez Zakład Doskonalenia Zawodowego. W szkole funkcjonuje Zasadnicza Szkoła Zawodowa, Technikum Mechaniczne i Liceum Uzupełniające dla Dorosłych. Liceum Uzupełniające dla Dorosłych posiada 2 oddziały. W 2005 roku w tej szkole uczyło się 27 osób. Zasadnicza Szkoła zawodowa dysponuje 6 oddziałami i 11 pomieszczeniami. W 2005 roku w tej szkole uczyło się 170 uczniów.

b) Infrastruktura kulturalna

Miejski Dom Kultury

Miejski Dom Kultury w Przedborzu

Miejski Dom Kultury prowadzi działalność kulturalno-oświatową na terenie gminy Przedbórz. Organizuje zajęcia artystyczne dla dzieci i młodzieży: zajęcia taneczne, zajęcia muzyczne, zajęcia plastyczne, tenis stołowy, występy zespołów artystycznych, przeglądy, konkursy, festiwale, zajęcia świetlicowe.

Miejska Biblioteka Publiczna im. Marii Konopnickiej

Miejska Biblioteka Publiczna

W Przedborzu działa Biblioteka Publiczna, zlokalizowana na piętrze zabytkowego ratusza miejskiego. Biblioteka została założona w 1927 roku. Od roku 2004 placówka ta dysponuje nowoczesną czytelnią internetową. We wsi Góry Mokre działa filia biblioteczna, przy której funkcjonuje tzw. Centrum Komunikacji Społecznej (2 stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu). Biblioteka organizuje lekcje biblioteczne, konkursy, wystawy okolicznościowe i tematyczne, spotkania autorskie.

Imprezy kulturalne

Przedbórz i Góry Mokre znane są w całym kraju z organizacji imprez kulturalnych o zasięgu ogólnopolskim oraz międzynarodowym. Są to imprezy poetyckie, recytatorskie, pamiątkarskie, muzyczne, folklorystyczne i turystyczne. Dwie z nich poświęcone są życiu i twórczości Marii Konopnickiej, pozostałe to konkursy poetyckie, przegląd piosenki ludowej, konkurs piosenki turystycznej i patriotycznej. Mają one już swoje stałe miejsce w kalendarzu imprez kulturalnych, cieszą się powodzeniem wśród uczestników, a także społeczności całej gminy. Głównymi organizatorami tych imprez są: Miejski Dom Kultury w Przedborzu oraz Towarzystwo im. Marii Konopnickiej w Górach Mokrych. Wiele z tych imprez ma swoją długą tradycję, organizowane są każdego roku od prawie 30 lat.

Corocznie w Przedborzu i Górach Mokrych organizowane są:

- Ogólnopolski Festiwal Piosenki Turystyczno - Przyrodniczej połączony ze Złotem Młodzieży ze Szkół im. M. Konopnickiej – maj,
- Ogólnopolskie Spotkania z Poezją M. Konopnickiej – maj,
- Ogólnopolski Przegląd Piosenki i Przyśpiewki Ludowej – czerwiec,
- Światowy Festiwal Poezji Marii Konopnickiej – sierpień,
- Ogólnopolski Konkurs Poetycki "Młodzież Polska Zawsze z Polską" – wrzesień,
- Ogólnopolski Rajd "Szlakiem Kazimierza Wielkiego" połączony z konkursem piosenki turystycznej – wrzesień,
- Międzynarodowe Sympozjum Przyrodniczo - Ekologiczne – październik,
- Ogólnopolski Festiwal Piosenki i Pieśni o Mojej Ojczyźnie – listopad,
- Ogólnopolski Konkurs Pamiątkarski "Moje Strony Rodzinne dawniej, a dziś" – grudzień.

Poza tym organizowane są imprezy towarzyszące m.in. warsztaty artystyczne, koncerty, ognisko, dyskoteka.

Klub sportowy

Na terenie gminy działa Miejski Klub Sportowy „Pilica” Przedbórz szkolący młodzież i osoby dorosłe w ramach sekcji piki nożnej i brydża sportowego. Drużyna brydżowa MKS od kilku lat gra w III lidze zaś drużyna piłkarska seniorów zajmuje czołowe miejsca w piotrkowskiej klasie okręgowej.

c) Pozostała infrastruktura

Na terenie miasta i gminy działa Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przedborzu. Zakres oraz formy pomocy Ośrodka są następujące: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłki celowe, usługi opiekuńcze (w tym specjalistyczne).

Instytucjami świadczącymi szeroki zakres usług finansowych na terenie gminy Przedbórz są PKO BP SA oraz Bank Spółdzielczy. Na terenie gminy działa także Urząd Pocztowy w Przedborzu i Agencja Poczтова mieszcząca się w Górach Mokrych.

Zadania z zakresu ochrony przeciwpożarowej realizowane są na terenie gminy przez 6 jednostek OSP: OSP Przedbórz, OSP Góry Mokre, OSP Zuzowy, OSP Józefów Stary, OSP Piskorzeniec, OSP Żeleźnica. Jednostki OSP skupiają 160 członków oraz jedną 11 osobową Młodzieżową Drużynę Pożarniczą.

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej

Potrzeby zdrowotne mieszkańców zabezpiecza Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Przedborzu, w skład którego wchodzi Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy (dysponujący 22 łózkami) oraz NZOZ "Medicus". W Przedborzu zlokalizowany jest Oddział Pomocy Doraźnej (1 karetka) oraz 4 apteki. Mieszkańcy gminy chcąc skorzystać z porad specjalistów muszą udać się do Radomska. Najbliższy szpital również znajduje się w Radomsku.

5. Infrastruktura techniczna

Poziom uzbrojenia terenów w podstawową infrastrukturę techniczną stanowi o standardzie miejsca zamieszkania. Wodociągi, sieciowa kanalizacja sanitarna, sieć gazowa czy drogi lokalne, to elementy technicznej infrastruktury tworzącej podstawowy standard cywilizacyjny. Same w sobie nie tworzą one dobrobytu, ale ich istnienie jest warunkiem koniecznym do rozwoju gospodarczego i kreowania dobrobytu w skali regionu.

Układ drogowy

Gmina Przedbórz posiada 113,91 km dróg gminnych. Około 58% dróg gminnych posiada nawierzchnię twardą a około 68% jedynie gruntową.

Długość dróg gminnych na terenie miasta Przedbórz wynosi 7,6 km, w tym 4,3 km to drogi nieutwardzone.

Długość dróg krajowych na terenie gminy wynosi 6,9 km, wojewódzkich - 7,3 km, a powiatowych - 43,59 km.

Sieć wodociągowa

Gmina Przedbórz posiada dobrze rozwiniętą infrastrukturę wodociągową. W 2005 roku w gminie Przedbórz z sieci wodociągowej korzystało 6149 mieszkańców gminy – czyli 78,66% wszystkich

mieszkańców. W samym mieście Przedbórz z sieci wodociągowej korzystało 3620 osób – czyli 91,97% mieszkańców miasta.

Tabela 6: Sieć wodociągowa w gminie Przedbórz w 2005 roku

Przedbórz	Długość czynnej sieci (km)	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych	Woda dostarczona gospodarstwom domowym (dam³)
Miasto	34,5	926	141,8
Obszar wiejski	61,8	640	40,0
Miasto i obszar wiejski	96,3	1.566	181,8

Źródło: GUS

Sieć kanalizacyjna

Porównując długość sieci wodociągowej na terenie gminy Przedbórz z długością sieci kanalizacji sanitarnej należy stwierdzić, iż istnieje znaczna dysproporcja w długościach tych sieci. Świadczy to o pilnych potrzebach budowy i rozbudowy systemów kanalizacyjnych w gminie Przedbórz. Z sieci kanalizacyjnej korzysta tylko 27,17% mieszkańców gminy.

Tabela 7: Sieć kanalizacyjna w gminie Przedbórz w 2005 roku

Przedbórz	Długość czynnej sieci (km)	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych	Ludność korzystająca z sieci
Miasto	8,8	280	2.082
Obszar wiejski	0	0	42
Miasto i obszar wiejski	8,8	280	2.124

Źródło: GUS

Tabela 8: Sieć wodociągowa w gminach powiatu radomszczańskiego

Gmina	Długość sieci kanalizacyjnej w 2005 roku
Radomsko - miasto	88,0
Dobryczyce - obszar wiejski	7,2
Gidle - obszar wiejski	16,7
Gomunice - obszar wiejski	7,6
Kamieńsk – miasto i obszar wiejski	21,6
Kamieńsk - miasto	18,0
Kamieńsk - obszar wiejski	3,6
Kobiele Wielkie - obszar wiejski	2,5
Kodrąb - obszar wiejski	6,8

Lgota Wielka - obszar wiejski	36,3
Ładzice - obszar wiejski	8,2
Masłowice - obszar wiejski	0,6
Przedbórz - miasto i obszar wiejski	8,8
Przedbórz - miasto	8,8
Radomsko - obszar wiejski	12,5
Wielgomłyny - obszar wiejski	5,3
Żytno - obszar wiejski	4,7

Źródło: GUS

W Przedborzu znajduje się (jedna z dwóch na terenie powiatu) oczyszczalnia ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów (druga znajduje się w Radomsku). Oczyszczalnia w Przedborzu wykazuje pełną zdolność przerobową ścieków odprowadzanych z terenu gminy. W przypadku rozbudowy sieci kanalizacyjnej w gminie konieczne stanie się rozbudowanie lub wybudowanie nowej oczyszczalni ścieków.

Sieć energetyczna

Miasto i Gmina Przedbórz zasilana jest liniami (Miasto i Gmina o łącznej długości 103,43 km) średniego napięcia 15 kV z dwóch Głównych Punktów Zasilania:

- GPZ Przedbórz znajdującego się w Przedborzu przy ul. Cegielnianej,
- GPZ Szreniawa znajdującego się w Szreniawie - gmina Fałków.

Teren miasta Przedborza zasilany jest liniami średniego napięcia: napowietrznymi o długości 4 km oraz kablowymi o długości 2,21 km.

Gospodarka odpadami

Odbiorem nieczystości stałych z terenu miasta i gminy zajmuje się Zakład Usług Komunalnych w Przedborzu oraz prywatni przedsiębiorcy.

Tabela 9: Odpady komunalne zebrane w 2005 roku w gminie Przedbórz

Odpady ogółem zebrane w ciągu roku (w tonach)	Z gospodarstw domowych (w tonach)	Odpady zdeponowane na składowiskach w % zebranych
828,1	505,9	100,00

Źródło: GUS

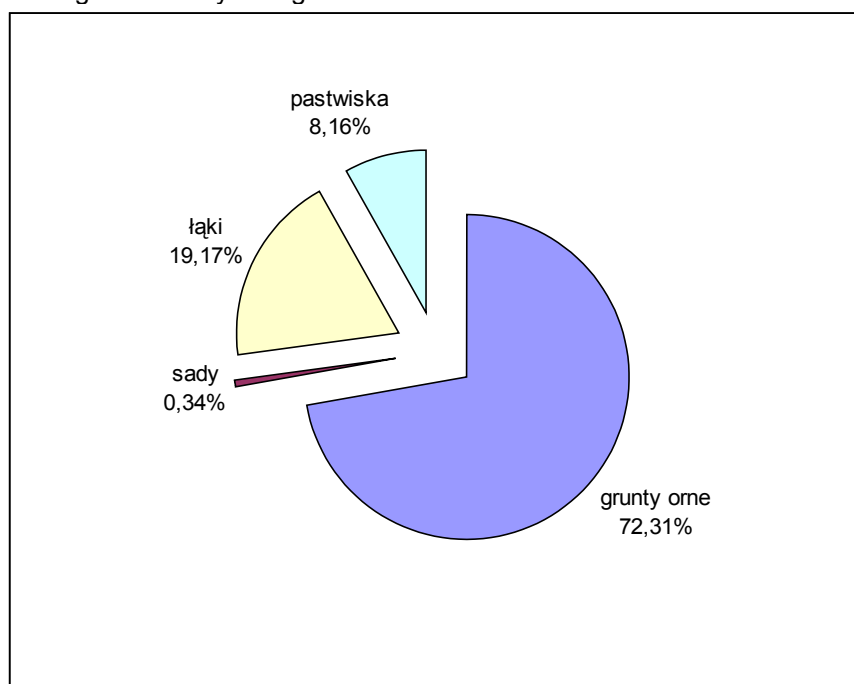
6. Gospodarka i rolnictwo

a) Rolnictwo

Gmina Przedbórz jest gminą o dużej ilości użytków rolnych które stanowią 40% ogólnego obszaru gminy i wynoszą 6 942 ha. Struktura użytków rolnych w gminie w 2005 roku przedstawiała się następująco:

- grunty orne – 5 020 ha,
- sady – 24 ha,
- łąki – 1 331 ha,
- pastwiska – 567 ha.

Wykres 5: Struktura gruntów ornych w gminie Przedbórz w 2005 roku

Źródło: GUS

Tabela 10: Gospodarstwa rolne w gminie Przedbórz w 2002 roku

Gospodarstwo	Liczba
Rolne	1340
Indywidualne	1337
Indywidualne powyżej 1 ha użytków rolnych	1055

Źródło: GUS

Prawie wszystkie gospodarstwa rolne w gminie to gospodarstwa indywidualne. Większość gospodarstw zajmuje się produkcją roślinną i zwierzęcą jednocześnie.

W Przedborzu funkcjonuje Ośrodek Doradztwa Rolniczego, obsługujący mieszkańców wsi z kilku gmin powiatu radomszczańskiego.

Tabela 11. Liczba gospodarstw rolnych na terenie gminy wg stanu na rok 2002

Grupa użytków rolnych	Ilość gospodarstw	%
do 1 ha włącznie	282	21,04
powyżej 1 do mniej niż 2 ha	110	8,20

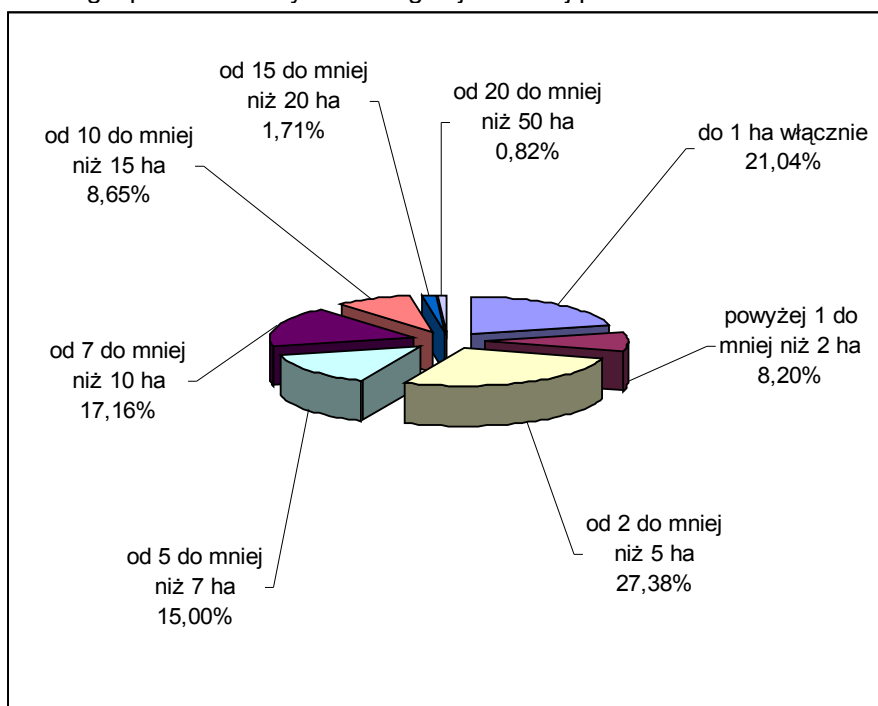
od 2 do mniej niż 5 ha	367	27,38
od 5 do mniej niż 7 ha	201	15,00
od 7 do mniej niż 10 ha	230	17,16
od 10 do mniej niż 15 ha	116	8,65
od 15 do mniej niż 20 ha	23	1,71
od 20 do mniej niż 50 ha	11	0,82
powyżej 50 ha	0	-

Źródło: GUS

Najwięcej jest w gminie gospodarstw rolnych o powierzchni od 2 ha do 5 ha – stanowią one ok. 27% wszystkich gospodarstw. Gospodarstwa do 1 ha włącznie stanowią ok. 21% wszystkich gospodarstw, a gospodarstwa o powierzchni od 7 do 10 ha – ok. 17%. W gminie dominują więc gospodarstwa małe i średnie. Brak jest gospodarstw dużych o powierzchni powyżej 50 ha. Średnia wielkość gospodarstwa w gminie wynosi 5,89 ha i jest nieco mniejsza niż przeciętnie w województwie.

W gospodarstwach o małym areale opłacalność produkcji jest zbyt niska i rolników nie stać na to by stosować nowoczesne technologie.

Wykres 6: Struktura gospodarstw rolnych według zajmowanej powierzchni w 2002 roku

Źródło: GUS

Tabela 12: Uprawy rolne w gminie Przedbórz w 2002r.

Uprawa	Powierzchnia [ar]
Pszenica	10 986
Żyto	161 503
Jęczmień	5 715
Owiec	21 242
Pszenżyto	11 188
Mieszanki zbożowe	33 167
Ziemniaki	53 130
Warzywa gruntowe	2 396
Inne (kukurydza, strączkowe jadalne, buraki, okopowe pastewne,	1 655

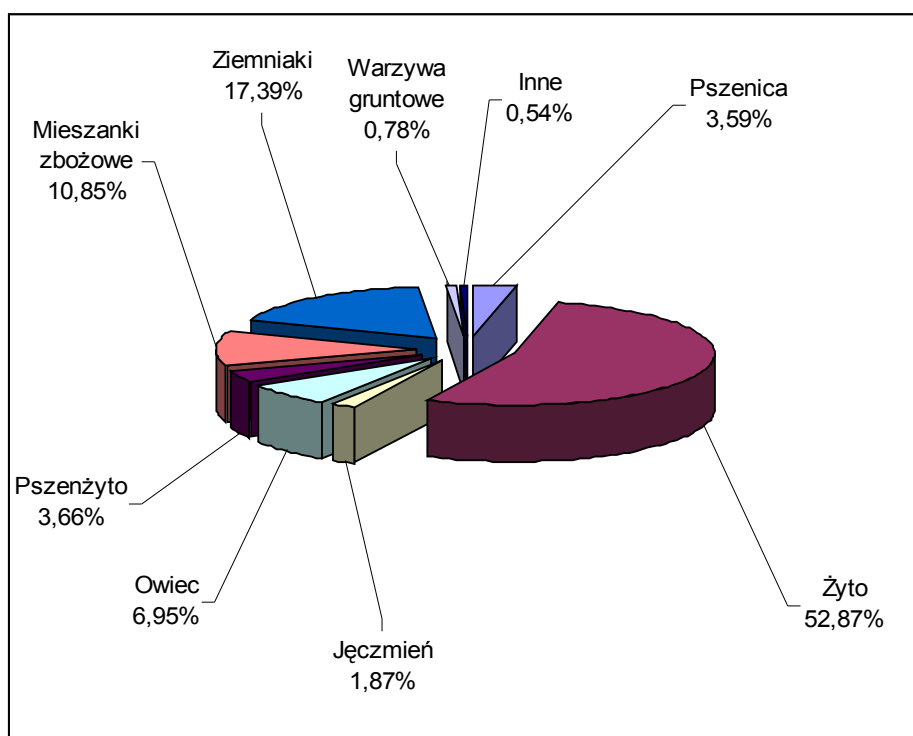
truskawki, gryka, proso)	
RAZEM	305 444

Źródło: GUS

W gminie Przedbórz najczęściej uprawia się żyta – ok. 52% wszystkich upraw, ziemniaków – ok. 17% oraz mieszanek zbożowych ozimych i jarych – razem ok. 10%. Taka struktura zasiewów wynika z faktu, że żyto można siać na wszystkich rodzajach gleb. Jest to odporne zboże zarówno na niskie temperatury jak i małą ilość wody.

W gminie bardzo mało uprawia się kukurydzy, buraków i truskawek.

Wykres 7: Uprawy rolne w gminie Przedbórz w 2002 roku

Źródło: GUS

b) Działalność gospodarcza

Kolejną sferą poddaną analizie, bardzo ważną w procesie formułowania wniosków dotyczących sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Przedbórz jest jej sfera gospodarcza.

Gospodarka lokalna - to całokształt działalności gospodarczej prowadzonej w gminie. Celem przeprowadzonej poniżej analizy jest określenie dynamiki rozwoju gminy i wskazanie tych obszarów, które mogą decydować o przyszłej dynamice rozwoju gospodarczego. Ważnym elementem będzie wskazanie instrumentów i narzędzi dostarczanych przez gminę lub inne podmioty, działające na rzecz

intensyfikacji działalności gospodarczej prowadzonej w gminie, opierającej się w szczególności na wypracowanych przez wiele lat przewagach konkurencyjnych, w branżach kojarzonych z regionem i gminą Przedbórz.

Sfera gospodarcza gminy Przedbórz została przeanalizowana pod kątem:

- struktury działalności gospodarczej,
- obszarów aktywności gospodarczej w gminie.

Wg danych statystycznych opublikowanych przez Główny Urząd Statystyczny, w dniu 31 grudnia 2005 r. w gminie Przedbórz zarejestrowanych było 717 podmiotów gospodarki narodowej. Zdecydowaną większość tych podmiotów stanowią jednostki prywatne – 97,36%. 19 podmiotów to zakłady sektora publicznego (2,64% wszystkich podmiotów w gminie). Taki stan rzeczy odzwierciedla ogólne tendencje panujące w gospodarce, gdzie najbardziej konkurencyjnymi i wytwarzającymi największą część Produktu Krajowego Brutto podmiotami są właśnie najmniejsze przedsiębiorstwa, które jednocześnie najbardziej elastycznie potrafią reagować na zmiany zachodzące na rynku. Należy zwrócić także uwagę, że te przedsiębiorstwa są też najbardziej podatne na zewnętrzną koniunkturę gospodarczą i ich rozwój jest uzależniony od pomocy instytucji okołobiznesowych.

Powstanie, rozwój i przetrwanie małego i średniego przedsiębiorstwa prywatnego w decydującym stopniu zależy od otoczenia, w którym ono funkcjonuje. Otoczenie to niesie wiele zagrożeń, ale występują w nim również instytucje, które działają na rzecz jego stabilizacji i rozwoju. Jedną z najistotniejszych przeszkód rozwoju małej przedsiębiorczości w regionie łódzkim jest **brak zasobów finansowych** oraz **brak wykwalifikowanych kadr**, które potrafiłyby sprawnie zarządzać przedsiębiorstwem. Dużej części małych firm nie stać na samodzielne ponoszenie kosztów związanych ze zbieraniem informacji o innowacjach, technologii i o rynkach. Małe firmy mają również duże trudności w dostępie do funduszy kredytowych, gdyż banki traktują je często jako „ryzykownych” klientów.

Tabela 13. Dane dotyczące ilości oraz struktury podmiotów w gminie Przedbórz

	Jednostka miary	2005
JEDNOSTKI ZAREJESTROWANE WG SEKTORÓW		
<u>Ogółem</u>		
ogółem	jed.gosp.	717
<u>Sektor publiczny</u>		
jednostki ogółem	jed.gosp.	19
jednostki prawa budżetowego państwowe i komunalne ogółem	jed.gosp.	16
przedsiębiorstwa państwowe	jed.gosp.	0
spółki prawa handlowego	jed.gosp.	0
spółki z udziałem kapitału zagranicznego	jed.gosp.	0
gospodarstwa pomocnicze	jed.gosp.	0
<u>Sektor prywatny</u>		
jednostki ogółem	jed.gosp.	698
osoby fizyczne	jed.gosp.	643
spółki prawa handlowego	jed.gosp.	2
spółki z udziałem kapitału zagranicznego	jed.gosp.	0
spółdzielnie	jed.gosp.	5
fundacje	jed.gosp.	0
stowarzyszenia i organizacje społeczne	jed.gosp.	13

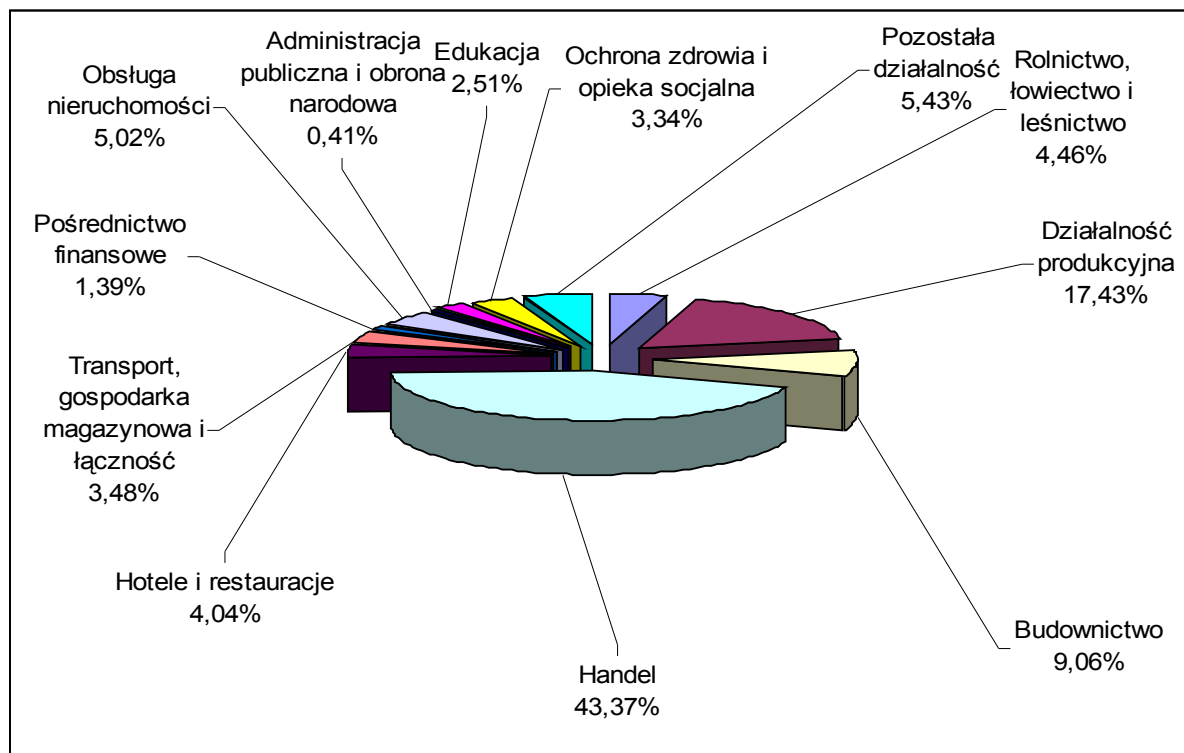
Biorąc pod uwagę branże, w których funkcjonują przedsiębiorstwa zlokalizowane na terenie gminy Przedbórz, zauważyć można zdecydowaną przewagę sektora handlu i napraw (ok. 43%). Kolejnymi, najbardziej aktywnymi sektorami w gospodarce gminy jest działalność produkcyjna (ok. 17%) oraz budownictwo (ok. 9%).

Tabela 14: Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane według sekcji PKD w 2005 roku w gminie Przedbórz

Sekcja	Nazwa sekcji	Ilość podmiotów razem
A	Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	32
B	Rybołówstwo i rybactwo	0
C	Górnictwo i kopalnictwo	0
D	Działalność produkcyjna	125
E	Zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	0
F	Budownictwo	65
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawy pojazdów mechanicznych, motocykli oraz artykułów przeznaczenia osobistego i użytku domowego	311
H	Hotele i restauracje	29
I	Transport, gospodarka magazynowa i łączność	25
J	Pośrednictwo finansowe	10
K	Obsługa nieruchomości, wynajem i działalność związana z prowadzeniem interesów	36
L	Administracja publiczna i obrona narodowa; gwarantowana prawnie opieka socjalna	3
M	Edukacja	18
N	Ochrona zdrowia i opieka socjalna	24
O	Pozostała działalność usługowa komunalna, socjalna i indywidualna	39
P	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	0
Q	Organizacje i zespoły międzynarodowe	0
RAZEM		717

Źródło: GUS

Wykres 8: Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane według sekcji PKD w 2005 roku w gminie Przedbórz

Źródło: GUS

Analiza liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w latach 1995 – 2005 daje odpowiedź na pytanie jak rozwija się gospodarka i czy powstają nowe firmy. W ciągu 10 lat, w gminie Przedbórz nastąpił wzrost ilości podmiotów gospodarczych. Ich liczba zwiększyła się o 253 pomiotów. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie rosła systematycznie, z wyjątkiem roku 1996. Jest to tendencja obserwowana w całym kraju. Liberalizacja gospodarki, wzrost dochodów ludności, dobra koniunktura na rynku doprowadziły do rozwoju drobnej działalności gospodarczej.

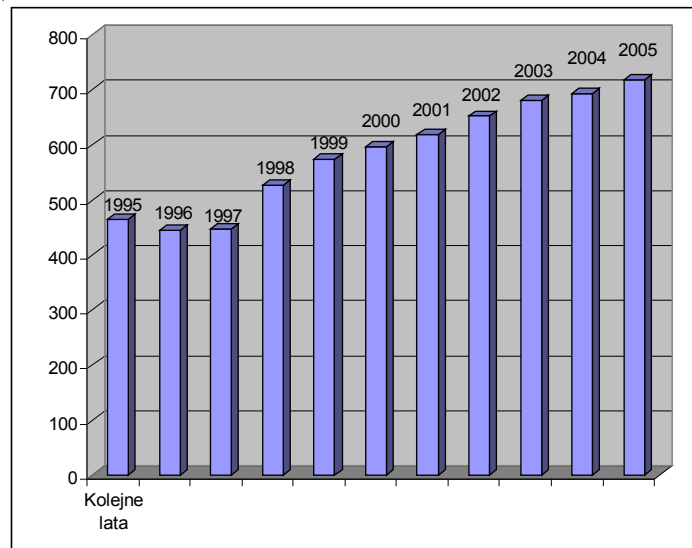
Tabela 15: Ilość podmiotów gospodarczych i sklepów w latach 1995-2005

Rok	Ilość podmiotów gospodarczych w gminie	Ilość podmiotów gospodarczych w mieście Przedbórz	Ilość podmiotów gospodarczych na obszarze wiejskim gminy	Liczba sklepów w gminie
1995	464	354	110	125
1996	445	334	111	120
1997	448	339	109	131
1998	527	396	131	164
1999	573	438	135	174

2000	597	459	138	168
2001	618	485	133	184
2002	652	506	146	183
2003	680	523	157	176
2004	693	531	162	bd
2005	717	543	174	bd

Źródło: GUS

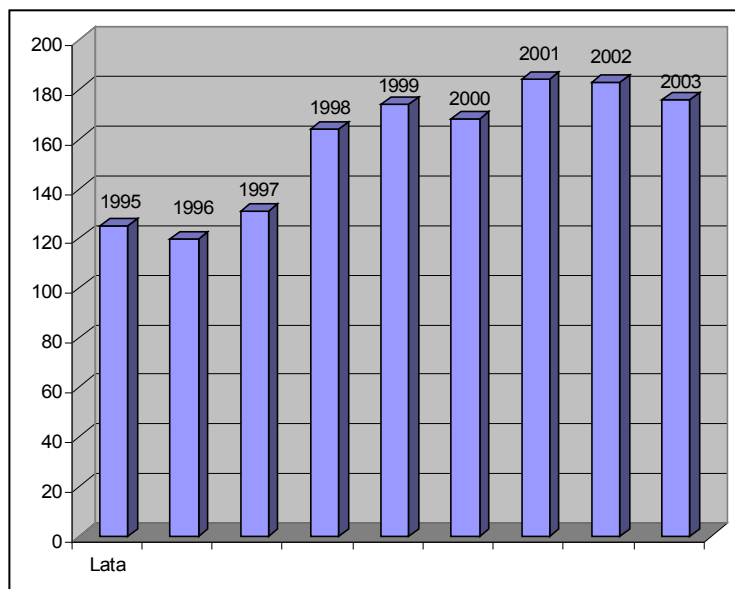
Wykres 9: Podmioty gospodarcze w gminie Przedbórz

Źródło: GUS

Liczba sklepów na przestrzeni lat 1995-2003 w gminie Przedbórz również uległa zwiększeniu – o 51 punktów handlowych. Jednak przyrost sklepów nie był tak systematyczny jak w przypadku ogólnej liczby podmiotów gospodarczych.

Wykres 10. Sklepy w gminie Przedbórz

Źródło: GUS

Jednym z podstawowych wskaźników najlepiej ilustrujących stan lokalnej gospodarki jest poziom **aktywizacji gospodarczej** liczony jako ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców. Wyraża on skłonność danej populacji do podejmowania działalności gospodarczej, jak również zaufanie do sytuacji na rynku.

Tabela 16: Poziom aktywizacji gospodarczej w gminach powiatu radomszczańskiego

Gmina	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Radomsko – miasto	863,27	931,03	978,15	1022,08	1045,46	1064,83
Dobryczyce	539,60	639,29	683,82	738,84	757,46	792,27
Gidle	544,76	576,28	620,60	670,49	712,27	730,54
Gomunice	519,78	540,22	562,05	633,16	654,51	650,90
Kamieńsk – miasto	845,38	814,67	855,88	880,43	907,46	889,28
Kamieńsk – obszar wiejski	292,14	290,73	332,01	372,63	391,31	405,19
Kobiele Wielkie	571,74	579,71	609,05	640,88	637,21	652,99
Kodrąb	405,48	434,24	461,12	496,46	525,76	550,45
Lgota Wielka	451,44	437,95	473,35	542,15	522,94	523,75
Ładzice	502,21	497,48	527,27	546,04	563,69	575,17
Masłowice	369,96	304,06	381,81	445,23	403,83	381,50
Przedbórz- gmina	739,96	768,65	815,61	856,63	879,55	917,23
Przedbórz – miasto	1142,07	1213,10	1274,55	1326,40	1359,79	1399,12
Przedbórz – obszar wiejski	340,82	329,04	362,83	392,99	407,64	442,07
Radomsko – obszar wiejski	527,25	619,32	677,93	742,88	727,65	730,13
Wielgomłynny	394,99	397,05	446,48	467,85	475,81	499,30
Żytno	334,82	341,46	372,26	397,07	404,97	403,06

Opracował: Firma Bajor Consulting na podstawie danych GUS.

W latach 2000-2005 poziom aktywizacji gospodarczej w gminie Przedbórz wzrósł o 177,27. Podobną sytuację obserwujemy w całym powiecie radomszczańskim. Wzrost wskaźnika aktywizacji gospodarczej w gminie Przedbórz był systematyczny. W 2005 roku poziom wskaźnika gminy Przedbórz był dość wysoki, porównując do innych gmin miejsko- wiejskich województwa łódzkiego.

Jednak poziom aktywizacji gospodarczej jest tylko jednym ze wskaźników obrazujących aktywność biznesową populacji. Ważnym wskaźnikiem dodatkowym jest tzw. indeks **PEAI** (Present Economic

Activity Index – wskaźnik aktualnej aktywności gospodarczej), obliczamy jako procentową zmianę ilości firm na 10 tys. mieszkańców w ostatnich trzech latach. PEAI powyżej 9% oznacza pomyślną koniunkturę, a powyżej 15% gwałtowny rozwój.

Warto zauważyć, że nie ma prostej korelacji między poziomem aktywizacji gospodarczej a indeksem PEAI. Należy to interpretować następująco: poziom aktywizacji to skumulowany przez wiele lat **dorobek aktywności lokalnego sektora gospodarczego**, natomiast PEAI obrazuje **aktualną dynamikę**.

Okres od roku 2004 jest okresem bardzo dużego wzrostu gospodarczego w całym kraju. W gminach wiejskich wskaźnik PEAI bardzo często jest większy niż 4% a gminach wiejsko – miejskich często przekracza 9%.

Tabela 17: Saldo ilości firm w ostatnich 3 latach

gmina	Saldo ilości firm w ostatnich 3 latach	
	Ilość nowych firm	Przyrost procentowy PEAI
Radomsko – miasto	+350	+8,86
Dobryczyce	+49	+15,85
Gidle	+67	+17,71
Gomunice	+50	+15,80
Kamieńsk – miasto	+15	+3,90
Kamieńsk – obszar wiejski	+22	+22,04
Kobiele Wielkie	+16	+7,21
Kodrąb	+41	+19,37
Lgota Wielka	+22	+9,08
Ładzice	+24	+10,64
Masłowice	-19	-0,08
Przedbórz- gmina	+65	+12,45
Przedbórz – miasto	+37	+9,77
Przedbórz – obszar wiejski	+28	+21,84
Radomsko – obszar wiejski	+37	+7,69
Wielgomłynny	+22	+11,83
Żytno	+11	+8,27

Opracował: Firma Bajor Consulting na podstawie danych GUS

W gminie Przedbórz PEAI wyniósł w 2005 +12,45. Jest to oznaką znacznego wzrostu gospodarczego gminy. Na samym obszarze wiejskim gminy Przedbórz w 2005 roku poziom wskaźnika był bardzo wysoki (+21,84).

Działania władz gminy Przedbórz oraz innych instytucji powinny w kolejnych latach jeszcze bardziej zwiększać wpływ na rozwój nowych przedsiębiorstw poprzez wykorzystanie lokalnych zasobów.

7. Kapitał społeczny i ludzki

Przedbórz jest miastem na terenie, którego działa kilka organizacji.

Imprezy kulturalne organizowane są przez Miejski Dom Kultury, którego siedzibą jest budynek znajdujący się w rynku. Wiele z tych imprez organizowanych od wielu lat ma wieloletnią sławę, znane są w całym kraju a także za granicą, a to za sprawą działającego na terenie gminy Towarzystwa im. Marii Konopnickiej mającego swoją siedzibę w Górach Mokrych. Towarzystwo organizuje imprezy na skalę światową przyczyniając się do popularyzacji naszego miasta i całego regionu. Prężną organizacją jest Towarzystwo Miłośników Przedborza organizując konkursy, spotkania autorskie dla mieszkańców miasta i nie tylko.

Kolejną ważną organizacją jest Miejski Klub Sportowy „Pilica”, który skupia dzieci i młodzież poprzez zajęcia sportowe, wyjazdy na zawody itp.

III. Zadania polegające na poprawie sytuacji na danym obszarze

1. Celowość zadań planowanych do realizacji

Cel to stan rzeczy jaki zamierzamy osiągnąć, to de facto zamierzony rezultat działania władz miasta.

	Głównym celem rozwoju miejscowości Przedbórz, jest: Zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców oraz promowanie obszarów wiejskich co wpłynie na wzrost atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej obszarów wiejskich.
--	---

Cel główny przekłada się na cele strategiczne, a te na cele cząstkowe

Cel strategiczny I – Rozwój turystyki poprzez budowę odpowiedniej infrastruktury, pielęgnację kultury, dziedzictwa historycznego, ochronę środowiska:

- budowa i modernizacja infrastruktury turystycznej wraz z wspieraniem działań mieszkańców podejmujących pracę w sektorze turystyki,
- zachowanie stanu dziedzictwa kulturalnego oraz jego promocja w skali ponadlokalnej i międzynarodowej,
- podjęcie działań na rzecz ułatwienia dostępu do kultury dla mieszkańców,
- wykorzystanie dziedzictwa kulturowego miasta i gminy w tworzeniu nowoczesnych form nauczania,
- poprawa stanu otaczającego środowiska naturalnego i zachowanie jego unikalnych walorów,
- zapewnienie ładu przestrzennego i jego funkcjonalności dla mieszkańców miasta i gminy.

Cel strategiczny II - Rozwój przedsiębiorczości, w szczególności poprzez aktywizację mieszkańców, ułatwienia dla nowych inwestorów oraz wsparcie istniejących przedsiębiorstw:

- kształtowanie w społeczności miasta i gminy przedsiębiorczych postaw,
- kształcenie ustawiczne osób bezrobotnych i/lub chcących podjąć pracę w nowym zawodzie lub podjąć samodzielną działalność gospodarczą,
- tworzenie dogodnych warunków i wsparcie dla nowo powstających przedsiębiorstw,
- wsparcie rozwoju instytucji otoczenia biznesu,
- rozwój infrastruktury informatycznej.

Cel strategiczny III - Poprawa warunków życia mieszkańców poprzez rozbudowę infrastruktury społecznej i rozwój funkcji kulturalnych:

- ochrona zdrowia i bezpieczeństwa mieszkańców, w tym bezpieczeństwa socjalnego,
- dbałość o wysoką jakość infrastruktury społecznej,
- zapewnienie kształcenia na wysokim poziomie dla dzieci i młodzieży,
- współpraca zagraniczna w zakresie edukacji,
- zapewnienie mieszkańcom dostępu do nowoczesnych form przekazu informacji w szczególności do Internetu.

IV. Ocena mocnych i słabych stron

Niezbędne w tym momencie jest uwzględnienie wewnętrznych czynników mających wpływ na rozwój miejscowości, jej mocnych stron, potencjału rozwojowego oraz zidentyfikowanie ewentualnych zagrożeń. Poniżej została przedstawiona analiza SWOT.

Analiza uwarunkowań wewnętrznych (mocne i słabe strony) stanowi pierwszą część analizy SWOT. Jej celem jest zidentyfikowanie atutów i słabości miasta a także gminy Przedbórz. Uwarunkowania wewnętrzne stanowią te czynniki, na które gmina ma wpływ, a zatem analiza taka jest szczególnie cenna, ponieważ na jej podstawie można ustalić właściwe kierunki działania.

Druga część analizy SWOT polega na zidentyfikowaniu tendencji występujących w otoczeniu, które mogą sprzyjać rozwiązywaniu kryzysu w rodzinie (szanse) bądź spowolnić te procesy (zagrożenia). Na uwarunkowania te gmina nie ma możliwości wpływu.

POŁOŻENIE, ŚRODOWISKO NATURALNE

Mocne strony	Słabe strony
<u>POŁOŻENIE</u> • Obecność miasta na terenie gminy, • Położenie w województwie łódzkim, <u>ŚRODOWISKO NATURALNE</u> • Rzeka Pilica, • Niski poziom zanieczyszczenia środowiska, • Dużo lasów,	<u>POŁOŻENIE</u> • Oddalenie od większych ośrodków miejskich jak Łódź, <u>ŚRODOWISKO NATURALNE</u> • Niedostateczne wykorzystanie bogactwa zasobów krajobrazowych gminy i walorów przyrodniczych,

Rezerваты przyrody,	Droga krajowa przebiegająca przez gminę powoduje zanieczyszczenie powietrza,
Szanse	Zagrożenia
<u>POŁOŻENIE</u> Położenie w województwie dynamicznie rozwijającym się,	<u>POŁOŻENIE</u> Bliskość miasta powiatowego może spowodować odpływ ludzi z terenu gminy,
<u>ŚRODOWISKO NATURALNE</u> Wykorzystanie walorów naturalnych: lasów, wód,	<u>ŚRODOWISKO NATURALNE</u> - Zagrożenie zanieczyszczeniami spowodowanymi przez niedostatecznie rozwiniętą sieć kanalizacji w gminie, - Zwiększające się natężenie ruchu na drodze krajowej spowoduje większe zanieczyszczenie powietrza,

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA, GOSPODARKA KOMUNALNA

Mocne strony	Słabe strony
<u>INFRASTRUKTURA TECHNICZNA</u> - Niskie, konkurencyjne ceny nieruchomości budowlanych, inwestycyjnych, działek rekreacyjno – wypoczynkowych, - Droga krajowa i wojewódzka przebiegająca przez gminę, - Oczyszczalnia ścieków,	<u>INFRASTRUKTURA TECHNICZNA</u> Drogi gminne w znacznej części o gruntowej nawierzchni,
<u>GOSPODARKA KOMUNALNA</u> Sprawną sieć wodociągowa,	<u>GOSPODARKA KOMUNALNA</u> Słabo rozwinięta sieć kanalizacji,
Szanse	Zagrożenia
<u>INFRASTRUKTURA TECHNICZNA</u> Znaczny potencjał terenów niezagospodarowanych,	<u>INFRASTRUKTURA TECHNICZNA</u> - Obecny stan techniczny dróg negatywnie wpływa na komfort jazdy, kolizyjność, niszczenie pojazdów, - Braki w infrastrukturze technicznej hamują dalszy rozwój gminy i możliwość wykorzystania dogodnego położenia geograficznego i
<u>GOSPODARKA KOMUNALNA</u> Rozbudowa sieci kanalizacyjnej,	

	komunikacyjnego gminy, <u>GOSPODARKA KOMUNALNA</u> • Braki w gospodarce komunalnej powodują niższe ceny terenów pod zabudowę,
--	---

GOSPODARKA, ROLNICTWO

Mocne strony	Słabe strony
<u>ROLNICTWO</u> • Istnienie rezerwowej siły roboczej, • Duża liczba gospodarstw rolnych, • Dużo użytków rolnych, • Prawie wszystkie gospodarstwa są prywatne, • Funkcjonowanie Ośrodka Doradztwa Rolniczego, <u>GOSPODARKA</u> • Wzrost liczby podmiotów gospodarczych, • Skłonność mieszkańców gminy do podejmowania działalności gospodarczej, • Wysoki wskaźnik PEAI, • Duża ilość firm innowacyjnych w powiecie,	<u>ROLNICTWO</u> • Brak gospodarstw o dużych rozmiarach, • Brak nowych technologii w rolnictwie, • Niska opłacalność produkcji, • Słabe gleby, • Brak przetwórstwa rolno- spożywczego, <u>GOSPODARKA</u> • Brak wykwalifikowanej siły roboczej, • Mała ilość inwestorów, • Niezbyt wysoki dochód podatkowy,
Szanse	Zagrożenia
<u>ROLNICTWO</u> • Rozwój specjalizacji w rolnictwie, • Wprowadzenie nowych technologii w rolnictwie, • Bezzwrotna pomoc dla rolników ze środków UE, • Zwiększanie areалу gospodarstw, <u>GOSPODARKA</u> • Duża wiedza mieszkańców gminy o możliwości pomocy z UE,	<u>ROLNICTWO</u> • Niewykorzystanie możliwości jakie daje członkostwo w UE –niedostateczna wiedza rolników w tej dziedzinie, • Silne tradycje rolnicze, <u>GOSPODARKA</u> • Zmniejszenie się chęci mieszkańców do podejmowania działalności gospodarczej,

• Rozwój doradztwa, • Wzrost dochodów budżetu gminy, • Stworzenie preferencji dla nowo powstałych przedsiębiorstw	• Brak promocji przedsiębiorczości, • Duża konkurencja wśród gmin o pozyskanie funduszy europejskich, • Niestabilny system prawny, • Brak efektywnego systemu pożyczkowo – kredytowego,
---	--

KULTURA, SPORT, TURYSTYKA

Mocne strony	Słabe strony
<u>KULTURA, SPORT I TURYSTYKA</u> • Dobre warunki przyrodnicze do uprawiania sportu i rekreacji, a także rozwoju agroturystyki, • Dużo zabytków, • Szlaki turystyczne, rowerowe, • Szlak kajakowy przebiegający przez gminę, • Istnienie bazy turystycznej– noclegowej i gastronomicznej, • Działalność Stowarzyszenia Agroturystycznego, • Funkcjonowanie gospodarstw agroturystycznych, • Działalność Klubu Sportowego, • Stałe imprezy kulturalne, • Działalność Domu Kultury i Biblioteki, • Punkt Informacji Turystycznej,	<u>KULTURA, SPORT I TURYSTYKA</u> • Strona internetowa niezbyt zachęcająca dla turystów – brak wymienionych ośrodków wypoczynkowych, zabytków, szlaków turystycznych,
Szanse	Zagrożenia
<u>KULTURA, SPORT I TURYSTYKA</u> • Pozyskanie funduszy unijnych, • Rozwój infrastruktury sportowej, turystycznej, • Współpraca z innymi gminami, • Wzrost turystów zagranicznych i krajowych,	<u>KULTURA, SPORT I TURYSTYKA</u> • Brak szerokich działań na rzecz promocji gminy i regionu, • Brak inwestorów chętnych do rozbudowy infrastruktury turystycznej, sportowej

WARUNKI SOCJALNO-BYTOWE, POTENCJAŁ LUDZKI

Mocne strony	Słabe strony
<u>WARUNKI SOCJALNO –BYTOWE</u> • Działalność szkół średnich (liceum, technikum) i szkoły zawodowej, • Funkcjonowanie liceum dla dorosłych, • Sale gimnastyczne w szkołach, • Liczne zajęcia dodatkowe prowadzone przez szkoły, • Funkcjonowanie Zakładu Opieki Zdrowotnej, • Działalność Ośrodka Pomocy Społecznej, • Zaangażowanie pracowników OPS, • Znajomość problemów społecznych przez pracowników OPS, • Spadek liczby osób bezrobotnych, <u>POTENCJAŁ LUDZKI</u> • Wzrost ludności w wieku produkcyjnym, • Rosnąca w świadomości społeczeństwa potrzeba aktywnego stylu życia, • Rosnące ambicje młodych ludzi do podwyższania kwalifikacji zawodowych, • Rosnące zainteresowanie mieszkańców uczestnictwem w procesie decyzyjnym, świadczące o rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, • Funkcjonowanie trwałego systemu norm moralnych i prawnych, • Utrudniony dostęp do narkotyków, • Niski poziom przestępczości,	<u>WARUNKI SOCJALNO –BYTOWE</u> • Brak miejsc pracy dla ludzi młodych i wykształconych, • Bezrobocie, które jest częstą przyczyną utrwalania się ubóstwa, • Pogarszające się warunki życia ludności wiejskiej, • Niewystarczające dostosowanie profili nauczania do zmieniających się wymagań rynku pracy, • Pogłębiające się różnice dochodów w poszczególnych grupach społecznych, <u>POTENCJAŁ LUDZKI</u> • Ujemny przyrost naturalny, • Malejąca liczba urodzeń, • Migracja ludności, • Ogólny spadek ludności, • Niski poziom wykształcenia mieszkańców, • Mało osób z wykształceniem wyższym,
Szanse	Zagrożenia
<u>WARUNKI SOCJALNO –BYTOWE</u> • Korzystanie z Europejskiego Funduszu Społecznego, • Wzrost środków finansowych na pomoc społeczną, • Wzrost instrumentów finansowych wspierających tworzenie miejsc pracy na obszarach wiejskich,	<u>WARUNKI SOCJALNO –BYTOWE</u> • Nie wywiązywanie się państwa z własnych zobowiązań, • Utrzymująca się rozbieżność pomiędzy kwalifikacjami a potrzebami rynku pracy,

- Zwiększenie dostępu do Internetu,
- Rozwój gospodarczy całego kraju,

POTENCJAŁ LUDZKI

- Wzrost poziomu wykształcenia społeczeństwa w kraju,
- Współpraca ponadlokalna na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom i przestępczości,
- Poszerzenie procesów dydaktycznych o technologie informatyczne,
- Rozwój zainteresowań młodego pokolenia,
- Chęć zdobywania wykształcenia przez młodzież która rozumie zachodzące przemiany,
- Niż demograficzny w Europie Zachodniej,

POTENCJAŁ LUDZKI

- Postępująca degradacja wartości rodziny,
- Postępująca apatia i zniechęcenie oraz upowszechnienie się postawy roszczeniowej,

V. Opis planowanych zadań inwestycyjnych w okresie najbliższych 7 lat

Nazwa zadania	Opis projektu	Harmonogram realizacji	Koszt całkowity	Źródła finansowania
Zagospodarowanie turystyczne miasta Przedborza – przebudowa zbiornika retencyjnego	- Odmulenie czaszy zbiornika dolnego i górnego - Umocnienie skarp zbiornika górnego płytami betonowymi - Wykonanie nowego mnicha spustowego oraz remont dwóch istniejących mnichów - Odmulenie rowów spustowych zbiornika - Konserwacja ciekłu zasilającego zbiornik - Darniowanie skarp zbiornika górnego w kratę	2007-2009	383 596 PLN	- Środki własne - Dotacja WFOŚiGW w Łodzi
Zagospodarowanie turystyczne terenu wokół zbiornika wodnego w Przedborzu – etap I	Budowa: - parkingu po stronie północno - wschodniej - ciągu pieszego wzdłuż zbiorników - oświetlenia wzdłuż zbiorników oraz po stronie północno-wschodniej - boiska do: koszykówki i siatkówki, tenisa, piłki plażowej - skate-parku - placu zabaw po stronie północno - wschodniej - pomostu cumowniczego - obiektów małej architektury - infrastruktury kąpieliska	2007-2010	949 581 PLN	- Środki własne - Fundusze UE, (PROW, Działanie 3.4 „Odnowa i rozwój wsi”)
Zagospodarowanie turystyczne terenu wokół zbiornika wodnego w Przedborzu – etap II	Budowa: - parkingu, ciągów pieszych i oświetlenia po stronie południowo - zachodniej - budynków: baru, recepcji, pawilonu sanitarnego - domków kempingowych - placu zabaw po stronie południowo-zachodniej - pomostu rekreacyjnego - pola carawaningowego i namiotowego - boiska do mini golfa - placu zabaw po stronie południowo – zachodniej - ogrodzenia	2010-2012	2 280 196 PLN	- Środki własne - Fundusze UE (RPO)
Ochrona wód rzeki Pilicy poprzez rozbudowę kanalizacji sanitarnej w Aglomeracji Przedbórz - etap I	Budowa kanalizacji grawitacyjnej ϕ 200: - część I o długości 1378,0 mb w ul. Piotrkowska, Majowa Góra, Lipowa - część II o długości 1456,0 mb w ul. Piotrkowska,	2007-2010	2 060 966 PLN	- Środki własne - Fundusze UE (PROW Działanie: „Podstawowe usługi

	Korycińska, Konopnickiej, Majowa			dla gospodarki i ludności wiejskiej")
Ochrona wód rzeki Pilicy poprzez rozbudowę kanalizacji sanitarnej w Aglomeracji Przedbórz – etap II	Budowa kanalizacji: - grawitacyjnej ϕ 200-250 o długości 10.075,0 mb - ciśnieniowej ϕ 90-110 o długości 2.265,0 mb w aglomeracji Przedbórz	2008-2015	7 361 818 PLN	- Środki własne - Fundusze UE (RPO Działanie: „Gospodarka wodno – ściekowa”
Rozbudowa kompleksu szkolnego przy Szkole-Podstawowej w Przedborzu. Etap II – Budowa Gimnazjum	Budowa: - budynku gimnazjum - zewnętrznego boiska do tenisa ziemnego - wewnętrznego układu drogowego - oświetlenia - przyłączy wod. - kan. i elektroenergetycznych	2007-2010	5 502 874 PLN	- Środki własne - Fundusz UE (RPO Działanie: „Infrastruktura edukacyjna”)
Rewitalizacja miasta – etap I: Przebudowa ul. Mostowej	- Przebudowa ciągów pieszo-jezdných - Budowa zatok postojowych i parkingu - Rozbudowa kanalizacji deszczowej - Przebudowa elektroenergetycznej linii napowietrznej na kablówą - Przebudowa oświetlenia ulicznego - Wymiana rur azbestowych sieci wodociągowej na rury PCV	2008-2010	600 000 PLN	- Środki własne
Przebudowa ciągu komunikacyjnego dróg gminnych – ul. Pocztowa i odc. ul. Mostowej	- Wykonanie nawierzchni asfaltowej na ul. Pocztowej oraz na odcinku ul. Mostowej (od. Ronda do ul. Pocztowej)	2009	400 000 PLN	- Środki własne - Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych
Budowa ogólnodostępnego kompleksu sportowo-rekreacyjnego w ramach narodowego programu „Moje boisko – Orlik 2012”	Budowa zespołu boisk o całkowitej powierzchni zabudowy = 3377,68 m ² , w tym budowa: - boiska do piłki nożnej - boiska wielofunkcyjnego - zaplecza boisk - ciągów komunikacyjnych - oświetlenia boisk - ogrodzenia terenu z piłko chwytnymi	2008-2009	1 300 000 PLN	- Środki własne - Dotacja Ministerstwa Sportu - Dotacja Samorządu Województwa Łódzkiego
Budowa sieci wodociągowej przy ul. Turystycznej w Przedborzu	Budowa sieci wodociągowej zewnętrznej z rur PCV ϕ 110 o długości 851,0 mb	2009	208 802 PLN	- Środki własne - Pożyczka z WFOŚiGW w Łodzi
Budowa sieci wodociągowej przy ul. Stodolnianej w Przedborzu	Budowa sieci wodociągowej zewnętrznej z rur PCV ϕ 110 o długości 180,5 mb	2010	41 160 PLN	- Środki własne

Przebudowa ulicy Nowej w Przedborzu	- Wykonanie nawierzchni asfaltowej na odcinku ul. Nowej łączącej ul. Słoneczną z ul. Częstochowską - Budowa chodników - Wykonanie odwodnienia	2009-2010	179 858 PLN	- Środki własne
Budowa kanalizacji deszczowej w ulicach: Słonecznej, Krzywej, Wnuka, Rzemieśniczej, Radomszczańskiej	Budowa kanalizacji deszczowej.	2009-2010	200 000 PLN	- Środki własne
Przebudowa ul. Kieleckiej	Budowa chodników.	2010	100 000 PLN	- Środki własne
Przebudowa ul. Słonecznej	Wykonanie drogi o nawierzchni asfaltowej na odcinku od ul. Klonowej do ul. Częstochowskiej.	2010	200 000 PLN	- Środki własne
Przebudowa ul. Korycińskiej	- Wykonanie nowej nawierzchni asfaltowej - Budowa chodnika z kostki brukowej	2011	200 000 PLN	- Środki własne - Fundusze UE (Działanie: „Drogi”)
Budowa ul. Majowa Góra	- Budowa drogi o nawierzchni asfaltowej - Budowa chodników - Odwodnienie drogi	2011	400 000 PLN	- Środki własne - Fundusze UE (Działanie: „Drogi”)
Przebudowa ul. Kwiatowej	- Wykonanie nawierzchni asfaltowej	2012	100 000 PLN	- Środki własne
Rewitalizacja Parku Miejskiego	- Budowa przystani kajakowej - Przebudowa ciągów pieszych - Budowa oświetlenia - Mała architektura	2011	350 000 PLN	- Środki własne - Fundusze UE (RPO)
Rewitalizacja miasta – etap II: Rynek wraz z otoczeniem (historyczne centrum)	- Wykonanie nawierzchni brukowej - Stylowe oświetlenie uliczne - Zmiana organizacji ruchu - Budowa obiektów małej architektury - Tablice informacyjne	2012-2014	2 000 000 PLN	- Środki własne - Fundusze UE (RPO)
Przebudowa Domu Kultury w Przedborzu	Termomodernizacja budynku oraz remont pomieszczeń	2012-2013	500 000 PLN	- Środki własne - Fundusz UE (RPO Działanie: „Infrastruktura kultury”)
Renowacja Ratusza Miejskiego w Przedborzu	Termomodernizacja budynku	2010-2012	500 000 PLN	- Środki własne - Dotacja budżetu państwa,

VI. System wdrażania

Plan Odnowy Miejscowości jest dokumentem ponadkadencyjnym, określającym cele i programy działań na kilka lat oraz wymagającym ciągłej pracy nad podnoszeniem jego jakości. Proces jego wdrażania jest złożonym przedsięwzięciem, wymagającym dobrego przygotowania informacyjnego i stałej komunikacji z otoczeniem. Wdrożeniu Planu towarzyszyć będzie jego ewaluacja, która będzie się opierać na pozyskiwaniu obiektywnej informacji o jego przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze.

Plan Odnowy Miejscowości jest warunkiem koniecznym rozwoju danej jednostki terytorialnej. Sam dokument nie jest jednak receptą na sukces. Aby mógł przynieść zaplanowane efekty, konieczne jest sukcesywne jego wdrażanie, czuwanie nad jego realizacją i kontrolowanie przebiegu.

Właściwy proces wdrażania Planu Odnowy Miejscowości wymaga połączenia wysiłków wielu instytucji, organizacji i osób. Przedkładany Plan Odnowy Miejscowości jest "własnością" społeczności lokalnej - dla niej przede wszystkim była budowana. Udział lokalnych liderów i lokalnej społeczności będzie czynnikiem wspierającym procesy implementacyjne. Wdrażanie wytyczonych planów zakłada potrzebę animacji niemalże od podstaw, która wiąże się z głębszymi kwestiami, takimi jak: zmiana mentalności, stosunki społeczne, kultura lokalna, których ewolucja jest procesem rozłożonym na wiele lat.

Realizacja Planu Odnowy Miejscowości Przedbórz uzależniona jest od wysokości pozyskanych środków zarówno krajowych jak i z funduszy strukturalnych. Biorąc pod uwagę prognozę dopuszczalnej wysokości zobowiązań w poszczególnych latach i wysokość środków, jakie mogą być wydatkowane bezpośrednio z budżetu, możliwości finansowe gminy wskazują, że na realizację przyjętych celów zabezpieczą wystarczającą ilość środków w stosunku do uzyskanych środków wspólnotowych.

Za wdrażanie Planu Odnowy Miejscowości odpowiedzialny będzie Urząd Miejski w Przedborzu.

1. Zarządzanie

Funkcję Instytucji Zarządzającej i koordynującej realizację Planu Odnowy Miejscowości będzie pełnił zespół powołany przez Radę Miejską w Przedborzu. Zakres zadań Instytucji Zarządzającej obejmuje m.in.:

- zapewnienie zgodności realizacji Planu z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu, w tym w szczególności w zakresie zamówień publicznych, zasad konkurencji, ochrony środowiska, jak też zagwarantowanie przestrzegania zasad zawierania kontraktów publicznych,

- zbieranie danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów w ramach Planu,
- zapewnienie przygotowania i wdrożenia planu działań w zakresie informacji i promocji Planu,
- przygotowanie rocznych raportów na temat wdrażania Planu,
- zbieranie informacji do rocznego raportu o nieprawidłowościach,
- dokonanie oceny po zakończeniu realizacji Planu.

2. Instytucja wdrażająca Plan Odnowy Miejscowości Przedbórz

Urząd Miejski w Przedborzu, jako Instytucja Wdrażająca Plan, odpowiedzialny będzie za:

- opracowanie i składanie wniosków o finansowanie zewnętrzne,
- bezpośrednią realizację działań przewidzianych w Planie w zakresie przygotowania przetargów, gromadzenia dokumentacji bieżącej, nadzoru nad wykonawcą pod kątem terminowości i jakości wywiązania się z zobowiązania,
- zapewnienie informowania o współfinansowaniu przez UE realizowanych projektów.

W przypadku Planu Odnowy Miejscowości kluczową postacią w procesie jego realizacji i monitoringu jest Burmistrz. Kierując bieżącą działalnością, ma największy wpływ zarówno na sam proces opracowywania Planu, jej wdrażania, jak również oceny jej realizacji. Do najważniejszych zadań Burmistrza w zakresie wdrażania i monitoringu należy bezpośredni nadzór nad wdrażaniem strategii oraz wyznaczenie koordynatora realizacji Planu.

Koordynator, jako osoba zaangażowana bezpośrednio w realizację zadań wyznaczonych w Planie i dobrze zorientowana w istniejących realiach, mająca jednocześnie bezpośredni wpływ na procesy gospodarcze i społeczne zachodzące w gminie - powinien odgrywać ważną rolę w procesach wdrożeniowych Planu.

Główne zadania koordynatora polegałyby na:

- bieżącej analizie stanu realizacji Planu;
- obserwacji uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych wpływających lub mogących wpłynąć na realizację strategii;
- prowadzeniu bazy informacji;
- wypracowaniu kryteriów oceny stanu realizacji Planu;
- aktywnym poszukiwaniu źródeł finansowania.

Wdrażanie na każdym etapie podlega weryfikacji i aktualizacji. Opierać powinno się na odpowiednim rozdziale zadań realizacyjnych w ramach poszczególnych wydziałów Urzędu Miejskiego w Przedborzu.

VII. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej

1. Monitorowanie wdrażania Planu Odnowy Miejscowości Przedbórz na lata 2009 - 2015.

Monitorowanie jest procesem, który ma na celu analizowanie stanu zaawansowania projektu i jego zgodności z postawionymi celami. Istotą monitorowania jest wyciąganie wniosków z tego, co zostało i nie zostało zrobione. Jest nią także modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób, aby osiągnąć zakładany cel w przyszłości. Istotnym elementem monitorowania jest wypracowanie technik zbierania informacji oraz opracowanie odpowiednich wskaźników, które będą odzwierciedlały efektywność prowadzonych działań.

Monitorowania wdrażania Planu Odnowy Miejscowości Przedbórz oraz jego poszczególnych elementów dokonywać będzie **Komitet Monitorujący**. Aby zachować ciągłość procesu przygotowania Planu i jego realizacji, w skład Komitetu Monitorującego wchodzić będą członkowie grupy roboczej, zaangażowanej w sporządzanie Planu Odnowy Miejscowości. Skład Komitetu Monitorującego przedstawiać się będzie zatem następująco:

- Burmistrz Miasta Przedborza,
- Skarbnik Miasta Przedborza,
- Koordynator realizacji Planu,
- Przedstawiciele Rady Miejskiej w Przedborzu.

Zebrania Komitetu Monitorującego odbywać się będą raz na **pół roku**. Istnieje możliwość częstszych spotkań po uprzednim zawiadomieniu członków Komitetu przez Sekretariat Komitetu. Funkcję Sekretariatu Komitetu Monitorującego pełnić będzie sekretariat Urzędu Miejskiego w Przedborzu. Obowiązkiem Sekretariatu będzie zawiadamianie członków Komitetu o terminach posiedzeń oraz przygotowywanie na w/w posiedzenia szczegółowych informacji na temat postępów w realizacji Planu Rozwoju Miejscowości w formie standardowego raportu monitorującego. Obowiązkiem Sekretariatu będzie także przygotowywanie protokołów z posiedzeń Komitetu Monitorującego, zawierających ustalenia w/w posiedzeń i przesyłanie ich do członków Komitetu. Komitet Monitorujący analizować będzie ilościowe i jakościowe informacje na temat wdrażanych projektów i całego Planu Odnowy Miejscowości w aspekcie finansowym i rzeczowym. Celem takiej analizy jest zapewnienie zgodności realizacji projektów i Planu z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami. Jeśli w raportach monitoringowych ujawnione zostaną problemy związane z wdrażaniem Planu, Komitet Monitorujący powinien podjąć działania mające na celu wyeliminowanie pojawiających się trudności wdrożeniowych.

Na koniec każdego podokresu planowania (tnz. styczniu 2015 roku) Komitet Monitorujący sporządzi raport końcowy, obrazujący faktycznie zrealizowane zadania w kontekście założeń Planu Odnowy

Miejscowości. Wszelkie rozbieżności pomiędzy ustaleniami Planu, a jego rzeczywistym wykonaniem będą w w/w raporcie szczegółowo wyjaśnione. Raport końcowy będzie dostępny do wglądu w Sekretariacie Urzędu Miejskiego w Przedborzu.

W procesie monitorowania Planu Odnowy Miejscowości przewidziano następujące fazy:

- Ocenę wstępną

Rozpoczęcie każdego programu i wchodzących w jego skład projektów poprzedzone zostanie ustaleniem wszelkich parametrów ilościowych i jakościowych (wskaźniki określające wyniki realizowanych zadań). Zostaną również wyraźnie określone etapy częściowej realizacji poszczególnych zadań (termin rozpoczęcia i zakończenia). Przyjęte raz parametry powinny być stosowane przez cały czas realizacji programów i projektów.

- Monitoring sterujący

Dotyczy całego okresu wdrażania projektu. Zadaniem prowadzonego monitorowania będzie wykrycie wszelkich odchyleń, jakie mają miejsce w trakcie realizacji projektu.

- Kontrolę końcową - ewaluację efektów.

Ewaluacja zaczyna się w już procesie planowania/programowania. Można powiedzieć, że planowanie ukierunkowuje ewaluację i ewaluacja ukierunkowuje planowanie przyszłych działań. Jest to bardzo ważna funkcja ewaluacji, gdyż pozwala na zbadanie wewnętrznej logiki programu/projektu. Logika programu/projektu opisuje relacje pomiędzy wszystkimi jego elementami: potrzebami, strategią, celami, nakładami, działaniami, produktami, rezultatami i wpływem. Ewaluacja, badając wewnętrzną spójność programu/projektu, weryfikuje w jaki sposób nakłady programu przekształcane są w produkty, jak produkty prowadzą do uzyskania rezultatów i oddziaływania, a więc i zaspokojenia potrzeb grup docelowych.

Ogólnym celem ewaluacji jest podwyższanie stopnia adekwatności, efektywności i znaczenia rezultatów wynikających z programów finansowanych przez Unię Europejską. Głównym zadaniem jest, zatem dążenie do stałego ulepszania skuteczności i efektywności interwencji publicznej, rozumiane nie tylko jako pozytywne efekty społeczne lub gospodarcze związane bezpośrednio z programem, lecz także jako zwiększenie przejrzystości i promowania działań podejmowanych przez władze publiczne.

Główne zastosowania ewaluacji:

- identyfikacja słabych i mocnych stron
- oszacowanie możliwości i ograniczeń
- usprawnienie zarządzania
- wskazanie kierunków rozwoju i priorytetów działalności sektora publicznego
- poprawianie błędów

- o dla celów odpowiedzialności
- o wsparcie alokacji zasobów finansowych
- o ulepszenie procesu decyzyjnego

W szczególności zadaniem ewaluacji jest dostarczenie odpowiednim odbiorcom dokładnych ocen stanu wdrożenia programów w zakresie:

- o działania programów;
- o wydajności i trwałości w stosunku do założonych celów;
- o wpływu na problemy, do których odnoszą się programy;
- o wyciągniętych wniosków w celu poprawy wdrożenia programów i projektowania nowych programów;
- o identyfikacji dobrych praktyk o potencjalnym szerszym zastosowaniu.

Jednym z celów ewaluacji jest również zapewnienie przejrzystości wykorzystania środków publicznych poprzez przekazywanie i upowszechnianie informacji o powodzeniu lub niepowodzeniu przedsięwzięć finansowanych z programów pomocowych. Ewaluacja ma również wymiar edukacyjny. Uczy, bowiem rejestrować i stymulować zmianę, analizować i rozumieć złożoność zjawisk.

Ocena końcowa powinna określić na ile zakładane w Planie Odnowy Miejscowości cele zostały osiągnięte oraz ustalić przyczyny wszelkich odchyień w realizacji. Ewaluacja posłuży za podstawę sprawdzenia, czy planowane efekty są zgodne z przyjętymi celami i ich miarami. W trakcie ewaluacji zostanie również dokonana analiza podejmowanych działań korygujących. Wnioski z ewaluacji zostaną wykorzystane w trakcie realizacji kolejnych, podobnych projektów w przyszłości. Są one również kluczowe dla prawidłowego planowania kolejnych edycji Planu Odnowy Miejscowości.

2. Narzędzia służące zbieraniu informacji zaproponowane w czasie pracowania Planu Odnowy Miejscowości

Zapewnienie informacji zwrotnej jest jednym z kluczowych elementów zapewniających efektywne wdrażanie Planu Odnowy Miejscowości. Również systematyczne zbieranie danych i gromadzenie ich w istniejących bazach danych jest elementem ułatwiającym późniejsze prace Komitetu Monitorującego.

Miary wykonania projektów

Nie we wszystkich projektach obecnego POM dało się ustalić miary wyjściowe. W celu rzetelnego monitorowania wdrażania ważne jest ustalenie mierzalnych celów i zadań, najlepiej opisanych przez dane ilościowe o charakterze statystycznym, które po przetworzeniu powinny zostać ujęte w serie wskaźników.

Dla każdego z projektów zaproponowano odpowiednie miary wykonania. Pozwolą one w przyszłości ocenić stopień zaawansowania projektu i sukces w jego realizacji. Pomiar osiąganych wyników pozwala odróżnić powodzenie od porażki. Wyniki zapisane w postaci wskaźników czy bezwzględnych informacji statystycznych mają także ważne znaczenie w procesie uzyskiwania poparcia społecznego dla prowadzonych zmian czy świadczenia usług. Dają one czytelny i jednoznaczny obraz sytuacji. Należy jednak pamiętać, że muszą być one interpretowane łącznie. Pojedynczy wskaźnik czy liczba może dawać mylne, zbyt optymistyczne lub zbyt pesymistyczne wrażenie o stopniu zaawansowania wdrażania Planu Odnowy Miejscowości. Analiza wartości poszczególnych wskaźników pozwala ocenić na ile podejmowane działania zgodne są z zakładanymi celami. Zaproponowane miary umożliwiają bezstronną ocenę osiąganych efektów.

Porównywanie wskaźników

Jednym z podstawowych narzędzi służących do oceny efektów realizowanego Planu Odnowy Miejscowości jest również porównanie osiąganych wyników pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego. Odniesienie efektów własnej pracy do osiągnięć innych przy pomocy porównywalnych wskaźników, pozwala na obiektywną ocenę postępu i skali zachodzących zmian. Może jednocześnie prowadzić do zidentyfikowania najlepszych wzorów działania (tzw. dobrych praktyk), których wspólnym mianownikiem jest wydajność.

3. Ocena i komunikacja społeczna

Podstawowym warunkiem wiarygodności i skuteczności ewaluacji jest jej niezależność. Z warunku tego wynika konieczność utworzenia niezależnej organizacyjnie od zespołów zaangażowanych w proces tworzenia i wdrażania Planu Odnowy Miejscowości komórki ewaluacyjnej w strukturze Urzędu Miejskiego w Przedborzu, w skład której wchodziłby jeden lub więcej pracowników zajmujących się ewaluacją ex-post. Celem tej ewaluacji jest określenie faktycznych efektów zrealizowanych projektów w ramach Planu.

Pracownik komórki ewaluacyjnej do 31 stycznia każdego roku przygotowuje raport ewaluacyjny dotyczący roku poprzedniego. W raporcie tym znajdują się w szczególności informacje o:

- **skuteczności** - kryterium to pozwala określić czy cele danego projektu (jak i całego Planu) określone na etapie programowania zostały osiągnięte,
- **efektywności** - kryterium to porównuje zasoby finansowe zaangażowane przy realizacji projektu i Planu z rzeczywistymi osiągnięciami projektu i Planu na poziomie produktu, rezultatu lub oddziaływania,
- **użyteczności** - kryterium to pozwala ocenić faktyczne efekty projektu i Planu na poziomie produktu, rezultatu i oddziaływania w nawiązaniu do wcześniej zdefiniowanych w Planie Rozwoju Lokalnego potrzeb i problemów.

Władze samorządowe gminy Przedbórz w trakcie wdrażania Planu Odnowy Miejscowości muszą znaleźć skuteczną metodę przekazywania informacji do otoczenia. Powinny także zwrócić baczna uwagę na sprawny system przyjmowania informacji z otoczenia, od partnerów społecznych.

Możemy wyróżnić dwa główne typy otoczenia społecznego, z którym władze gminy muszą się komunikować. Po pierwsze jest to **otoczenie wewnętrzne**, obejmujące pracowników urzędu, którzy uczestniczą bezpośrednio w administrowaniu gminą, ich wiedzę, motywację, umiejętności praktyczne, kompetencje interpersonalne, lecz także technologię i zasoby organizacji. Jest również **otoczenie zewnętrzne**. Otoczenie zewnętrzne bliższe obejmuje przede wszystkim ogół mieszkańców gminy, w którym jednak można wyróżnić szereg grup, organizacji, stowarzyszeń i instytucji czy przedsiębiorstw. Otoczenie zewnętrzne dalsze jest to faktyczne otoczenie gminy jako wspólnoty terytorialnej – sąsiednie gminy, struktury powiatowe, wojewódzkie i ogólnopolskie.

Obszary działań w zakresie komunikacji dwustronnej i współpracy władz miasta i gminy Przedbórz ze społecznością lokalną to:

- informacja o postępach wdrażania Planu Odnowy Miejscowości - każdy mieszkaniec gminy będzie miał możliwość uzyskania informacji o aktualnym stanie prac wdrożeniowych Planu Odnowy Miejscowości w siedzibie sekretariatu Urzędu Miejskiego w Przedborzu, wraz z wglądem w dokumentację (raporty monitoringowe, raporty ewaluacyjne),
- możliwość udziału mieszkańców w posiedzeniach Komitetu Monitorującego (po wcześniejszym zgłoszeniu swojej obecności),
- podjęcie współpracy z mediami lokalnymi - podawanie informacji o wdrażanych projektach w mediach lokalnych przynajmniej raz w roku,
- informacje z prac Komitetu Monitorującego zamieszczane na stronie www.

Instytucja Zarządzająca zapewnia środki informacyjne i promocyjne w zakresie udzielonej pomocy z funduszy strukturalnych. Wykorzystywane środki informacyjne i promocyjne będą miały na celu przede wszystkim informowanie potencjalnych i faktycznych odbiorców pomocy o możliwościach wsparcia ze strony UE oraz informowanie opinii publicznej o zakresie i wymiarze pomocy unijnej dla poszczególnych projektów i rezultatach tych działań.

Promocja

Urząd Miejski w Przedborzu będzie upowszechniał informacje o projektach i jego efektach przede wszystkim na obszarze jego realizacji oraz na ogólnodostępnej stronie internetowej. Informacje o projektach i Planie Rozwoju Lokalnego będą również upowszechniane na terenie Polski. Celem takiego działania jest szeroka promocja projektów oraz zachęcenie do współpracy na terenie Polski i Europy.

Działania promocyjne będą zgodne z wymogami Rozporządzenia 1159/2000/WE z 30 maja 2000 r. w sprawie środków informacyjnych i promocyjnych stosowanych przez Państwa Członkowskie odnośnie pomocy z funduszy strukturalnych.

Analogicznie do przepisów Rozporządzenia 1159/2000/WE celem działań informacyjnych i promocyjnych będzie informowanie beneficjentów projektów (mieszkańców obszaru) o możliwościach jakie stwarza wspólna pomoc Unii Europejskiej oraz Państw Członkowskich, w celu zapewnienia przejrzystości takiej pomocy oraz informowanie opinii publicznej o roli, jaką pełni Unia Europejska we współpracy z państwami członkowskimi przy udzielaniu pomocy, jak również o rezultatach ich działań.

Zapewnienie informacji zwrotnej jest jednym z kluczowych elementów zapewniających efektywne wdrażanie Planu Odnowy Miejscowości oraz ocena działań promocyjnych. Również systematyczne zbieranie danych i gromadzenie ich w istniejących bazach danych jest elementem ułatwiającym późniejsze prace oraz działania promocyjne. Celem ewaluacji działań promocyjnych jest odpowiedź na pytania: Czy wszyscy mieszkańcy regionu mają wystarczającą wiedzę o działaniach realizowanych przez Urząd Miejski w Przedborzu? W przypadku problemów z promocją działania powinny być korygowane w miarę zapisów projektu. Innym celem jest zapewnienie efektywnej promocji przy jednoczesnym obniżeniu jej kosztów.

W prasie lokalnej i regionalnej oraz w Internecie podawane będą systematycznie informacje na temat zaangażowania finansowego UE w realizację projektów oraz stanie zaawansowania realizacji zadań i ich efektów w ramach Planu. Sprawy związane ze środkami informacyjnymi i promocyjnymi stosowanymi przez Państwa Członkowskie odnośnie pomocy z funduszy strukturalnych reguluje Rozporządzenie Komisji Europejskiej nr 1159/2000.

*Dokument opracowano
w Referacie Infrastruktury, Rolnictwa, Leśnictwa i Zamówień Publicznych
Urzędu Miejskiego w Przedborzu*